

ORGANİZE (ÖRGÜTLÜ) SUÇLULUKLA MÜCADELEDE İTALYA

(Fighting Organized Criminality In Italy)

Hasan DURSUN¹

ÖZ

Örgütlü suçluluk, günümüz toplumlarının en öncelikli sorunlarından biridir. Söz konusu olgu ile mücadele konusunda her toplum, kendi gerçekleri doğrultusunda bir sistem geliştirme gayreti göstermiştir. İtalya, sosyal, siyasi ve ekonomik olarak bu gerçeklikten en çok zarar gören ülkelerden olması hasebiyle, bu fenomen ile mücadele konusunda adli ve idari teşkilatlanmasında, özellikle 1990'lı yılların başlarında ve ortalarında, örnek olacak düzenlemeler yapmıştır.

Demografik, sosyal ve ekonomik yapısı, örgütlü suçluluk ile tarihi süreç içerisinde yaşadığı acı tecrübelerinin Türkiye ile benzerlikler göstermesi nedeniyle bu makalede, organize suçluluk özelinde İtalyan Ceza Sistemi'nin ne şekilde tasarlandığı, nasıl çalıştığı inceleme konusu yapılmıştır.

İtalyan hukuk sisteminde organize suçluluktan ne anlaşıldığı izah edilmiş, İtalyan Anayasası'nın bu hususta ne tür hükümler içerdiği üzerinde durulmuş, savcılık ve adli kolluk teşkilatlanması ile savcılık-adli kolluk ilişkisi ele alınmış, özellikle savcılık birimlerinin soruşturma ve kovuşturma aşamasında sahip olduğu yetkiler üzerinde inceleme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgütü Suçluluk, Organize Suç, Organize Suçluluk İle Mücadele, İtalyan Ceza Sistemi, İtalyan Savcılık Teşkilatı, İtalyan Adli Kolluk Teşkilatı.

ABSTRACT

Organized crime is one of the most major problems of today's society. In the fight against this phenomenon, every country has a system in its own facts. Italy is one of the countries suffering most from organized criminality in socially, politically and economically. Therefore, Italian legal and administrative organization has made significant changes at

¹ Sivas Cumhuriyet Savcısı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı doktora Öğrencisi, dursunhasan@gmail.com.

the beginning of 1990's. These changes may be made of type example for countries dealing with similar questions.

There are significant similarities between Italy and Turkey in the context of organized criminality as well as economic and social structure. Therefore, in this article, fighting organized crime in Italian Criminal Justice System will be discussed.

In this context, organized criminality, as a concept will be examined in the Italian Criminal System at the outset. After that, the guarantees provided by the Italian Constitution will be handled as supporting rules in the fight against organized criminality. Afterward, the organization of the prosecution service and judicial police, and relationship between them in the Italian system will be analyzed. Powers of the prosecution units in investigation phase will be emphasized.

Key Words: Organized Crime, Organized Criminality, Fighting Organized Crime, Italian Criminal System, Italian Prosecution System, Italian Judicial Police Organization.

GİRİŞ

Organize suçluluk günümüzde toplum açısından önem derecesi gittikçe artan bir tehdit haline gelmiştir. Ekonomik sistemler, mali pazarlar ve kamu kurumları ile halk bu gerçekliğin olumsuz sonuçları ile karşı karşıyadır. Geniş bir alanı kapsaması nedeniyle bu suçluluk türünün tüm karakteristik özelliklerini ve net bir izahatını ortaya koymak kolay değildir. Her birey, kurum ve ülke organize suçluluk konusunu kendi gerçeklikleri ve tecrübeleri ışığında ele almakta ve onunla mücadele yöntemlerini tayin etmeye çalışmaktadır. Zira organize suç örgütleri bünyesinde doğdukları sistemin sosyal, politik ve ekonomik oluşumundaki eksikliklerinden yararlanarak güç kazanmakta ve serpilerek söz konusu organizmaya zarar vermeye başlamaktadırlar. Bundan dolayı bu olgu ile mücadele yöntemleri ve kurgulanan sistemlerde ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

Ancak şunu söylemek gerekir ki, çağımızın sunduğu iletişim ve bilgi teknolojilerinin olanakları, ülkeler arasındaki sınırları anlamsızlaştırmış ve dünyayı adeta büyük bir köy haline getirmiştir. Bu değişime paralel olarak organize suç örgütleri de yol ve yöntem değiştirip, gelişen şartlara ayak uydurarak varlıklarını devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Önceden belirli bir coğrafi alanda faaliyetlerini yürüten suç örgütleri başkaca ülkelere faaliyetlerini yaygınlaştırma çabası göstermekte veya diğer yerlerde var olan benzeri örgütlerle işbirliği yaparak ya da ortaklıklar kurarak etkinliklerini/güçlerini arttırmaktadırlar.

Organize suç örgütlerinin faaliyet sahaları, birbirleri ile kurdukları ilişim ve ortaklıklar nedeniyle, bu suçluluk türü ile mücadele artık sadece bir ülkenin veya belirli bölgede var olan milletlerin sorunu olmaktan çıkmış, adeta tüm insanlığın ortak bir hedefi haline gelmiştir. Yaşanan bir kısım acı tecrübeler göstermiştir ki, belirli bir süre bu suç örgütlerinin etkilerinden uzak kalmayı başaran ve yapılan mücadeleye seyirci olmayı tercih eden ülkeler, ekonomik, sosyal ve politik olarak bedel ödemek durumunda kalmışlardır.

Örgütlü suçlulukla mücadele konusunda her ülkenin kendi özel tecrübe ve yöntemleri bulunmakla birlikte, uluslararası ve üstü organizasyonlar, çatıları altında bulunan ülkeler için yol gösteren veya bağlayıcı olan bir kısım ilke ve prensipleri içeren kararlar alma gereği hissetmişlerdir. Birleşmiş Milletler'in hazırladığı "Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi", OECD ülkeleri tarafından hazırlanan "Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi", Avrupa Konseyince hazırlanan Yolsuzluğa Karşı Ceza Sözleşmesi" ile "Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi" bu düşünceler ile yapılan çalışmalardır.

Türkiye, ekonomik yapısı ve coğrafi konumun sağladığı olanaklar nedeniyle yerel, bölgesel ve uluslararası suç örgütlerinin faaliyette bulunduğu bir ülkedir. Organize suç örgütlerinin ülkemiz ekonomisine, politik yaşamına, sivil toplum örgütlenmesine ve sosyal yaşamına büyük zararlar verdiği herkesin ortak kabulüdür. Organize suçluluk ile mücadele konusunda ülkemizde süreç içerisinde çeşitli düzenlemeler yapılmış, uygulamalar geliştirilmeye gayret edilmiş ve yapılanmalar oluşturulmuştur. Mevcut durum itibarıyla belirli bir seviye ulaşılmış olduğu söylenebilecek ise de, organize suçluluk ile mücadele bağlamında oluşturulan sistemin birçok eksikliğinin olduğu aşikârdır. Ülkemizin siyasal, etnik ve dinsel terör örgütleri ile mücadele konusunda var olan mücadele sisteminin, çıkar amaçlı suç örgütleri ve çetelerle yapılan savaşta etkin olduğu söylenemez.

Organize suçluluk ile mücadelede en acı tecrübelerin yaşandığı ve acı sonuçların yaşandığı ve halen yaşanmaya devam ettiği, ekonomik ve sosyal yapısı itibarıyla ülkemiz ile benzerlikler gösteren ülkelerden biri İtalya'dır. Özellikle 1980'li ve 1990'lı yıllarda mafya tarafından gerçekleştirilen ve ülke genelinde ve uluslararası anlamda ses getiren eylemler nedeniyle, organize suçluluk ile mücadele konusunda önemli ve kararlı adımlar atılabilmektedir. Yapılan düzenlemeler sonrasında İtalya, bu olgu ile boğuşan ülkeler açısından örnek gösterilebilecek bir sistem organize etmeyi başarmış ve 1990'lı yılların ilk yarısında olumlu sonuçlar elde etmiştir.

Adalet Bakanlığı tarafından yürütülen ve Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu'nun ana yararlanıcı ortağı olduğu Türk Ceza Adalet Sisteminin Etkinliğinin Geliştirilmesi Projesi² bağlamında 17-20 Şubat 2014 tarihinde yolsuzlukla ve örgütlü suçlulukla mücadele konusunda İtalyan Ceza Sistemini incelemek amacıyla, o tarihte tetkik hakimi olarak bünyesinde görev yaptığım HSYK'nun temsilcisi olarak benim de içerisinde bulunduğum bir çalışma grup ile birlikte Napoli'ye çalışma ziyareti düzenlenmiştir. Bu ziyaret kapsamında Napoli İstinaf Mahkemesi Başkanı Antonio Bonajuto; Napoli Cumhuriyet Başsavcı Vekili Giovanni Melillo, İtalyan Yargıtay hakimi Raffaele Sabato, Napoli Hakimleri Ernesto Aghina, Marilia Di Nardo, Hakimi Luigi Giordano, Gian Andrea Chiesi ile Napoli Cumhuriyet Savcılarını Marco del Gaudio, Roberta Simeone, Giuseppe Sassone, Napoli Jandarma Komutanlığında görevli Albay Francesco Rizzo ve Napoli İstinaf Mahkemesi hakimi Pasquale Serrao d'Aquino ile yaptığımız yüzyüze görüşmelerde kendilerinden İtalyan Ceza Yargı Sistemi, Savcılık teşkilatlanması, adli kolluk oluşumu ve savcılık ilişkileri, örgütlü suçlar bağlamında ceza adalet sisteminin oluşumu, çalışma usul ve ilkeleleri konularında çok yararlı bilgiler elde etme olanağı doğmuş ve bu bilgiler makalemizin temelini oluşturmuştur³.

Makalemizde İtalya'nın organize suçluluk kavramına vermiş olduğu anlam ile, bu olgu ile mücadele için kurduğu adli ve idari mekanizma inceleme konusu yapılacak, oluşturulan sistemin nasıl ve ne şekilde işlediği ortaya konulmaya gayret edilecek, özellikle örgütlü suçluluk ile mücadele için kurgulanan savcılık organizasyonu, savcılığın sahip olduğu yetkiler ile adli kolluk savcılık ilişkisi üzerinde durulacaktır. Yeri geldiğinde ülkemiz sistemi ile İtalya mevzuatı arasında karşılaştırma yapılarak sonuçlar çıkartılmaya çalışılacaktır.

I. İtalyan Hukuk Sisteminde Organize Suçluluk Kavramı

Organize suçluluk kavramının çerçevesinin iyi çizilmesi ve kapsamının amaca uygun şekilde belirlenerek uygun bir tanımının yapılması, söz konusu olgu ile yapılacak mücadele stratejisinin belirlenmesi açısından hayati öneme sahiptir. Zira organize suç örgütü failleri, sürekli olarak metot değiştirdiklerinden haklarında yapılacak soruşturmalar zorlaştırmakta; legal görünüm arkasında, serbest piyasa ekonomisi şart ve imkân-

2 Proje hakkında ayrıntılı bilgi için Projenin resmi internet sayfası <http://cas.adalet.gov.tr/> (E.T. 29.03.2014) na müracaat edilebilir.

3 17-20 Şubat 2014 tarihleri arasında Napoli/İtalya'ya, yolsuzluk ve örgütlü suçlarla mücadele konularında İtalyan Ceza Sisteminin incelenmesine ilişkin olarak gerçekleştirilen çalışma ziyareti sonrasında tarafımdan hazırlanan bir Çalışma Raporu, Proje Sekreteryası'na ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Sekreterliği'ne sunulmuştur. Söz konusu rapordan makale içerisinde bundan sonra kısaca "Çalışma Ziyareti Raporu" olarak bahsedilecektir.

larından kolaylıkla yararlanabilmekte; faaliyetlerini toplum dışında değil, bilakis toplum içerisinde ve onları da kullanarak ve etkileyerek gerçekleştirmektedirler⁴.

Organize suç, organize suçluluk, örgütlü suç kavramları çoğu kez birbirleri ile aynı anlamlara gelecek şekilde ve birbirlerinin alternatifleri olarak kullanılmaktadır. Organize suç kavramı, genel olarak, birden fazla kişi tarafından işlenen değişik özelliklere haiz suçları belirli bir ortak bilinç ve hiyerarşi içerisinde, işbirliği yaparak işlenmesini kapsayan geniş bir anlama sahiptir⁵.

Organize suç teriminin kapsamı bağlamında önceleri sadece mafya ve terör örgütleri tarafından gerçekleştirilen suçları kapsadığı düşünülmüş ise de⁶, günümüzde bu suçun kapsamı genişlemiş ve genel bir kabul ile çıkar amaçlı suç teşekküllerini içerir şekilde anlamlandırılmaya başlanmıştır⁷.

Farklı yaklaşım ve tecrübeler ışığında organize suçluluk ile ilgili değişik tanımlar yapılabilecek olsa da, bu kavramı şöyle tanımlamak olanaklıdır: tür ve kapsamı geniş/değişik suçların, belirli bir plan dâhilinde, birçok kişi tarafından, uzun veya belirsiz bir süreyle, mesleki, ticari veya benzeri yasal yapıların kullanılması ya da siyaset, basın, kamu idaresi/gücü, yargı ve ekonomi üzerinde tesirde bulunmak suretiyle, örgütlü olarak yasa dışı kazanç ve güç elde edilmesidir⁸. İtalyan Yargıtayı'na göre örgütlü suçluluktan bahsedebilmek için, süreklilik arzeden bir örgütsel bağın bulunması, amaçlanan suçtan sonra örgüt bağının devamlılık arzemesi, suç programının belirsizliği ve asgari seviyede dahi olsa organize bir yapının varlığı yani amaçlanan suç açısından elverişli ve organize bir

4 **Adem Sözüer**: "Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler", Hukuk Araştırmaları (Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayını), C:9, Y:1995, S:1-3, s.255-256.

5 **Sözüer**: Organize Suçluluk, s.256; **Vesile Sonay Evik**: Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul, 2004, s. 5-6; **Ümit Koçasakal**: "Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, İstanbul, 2002, s. 130;

6 Organize suç örgütleri veya mafya tipi oluşumlar ile terör örgütleri arasındaki temel farklılık, ilk grupta yer alanlar açısından ekonomik kazanç elde etmek temel amaç siyasi kazanımlar ikincil hedef iken, terör örgütleri açısından asıl gaye siyasi kazanımlardır. Terör örgütleri açısından mali hedefler, siyasi hedeflere ulaşmak için finansman sağlamak temellidir. (**Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem**: Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, 2007, s.1052).

7 **Evik**: s. 8; İtalya, kolaylıkla, mafya türü organizasyonlar hakkında bilgilerin en fazla olduğu ülke olarak tanımlanabilir. İtalya'daki suç örgütlerinin gücünün merkezi bir şekilde organize edilip planlandığının farkına varılmış olması, mücadele açısından belirlenecek stratejinin de oluşturulmasına dayanak teşkil etmiştir (**Walter Gropp**: "Giriş (Organize Suçluluk)", Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12-16 Ocak 2000, Ankara, C:2, s. 138).

8 **Türk Demokrasi Vakfı**, *Demokrasi ve İnsan Hakları Serisi, Terörizm ve Organize Suçlar, Demokrasi Ve İnsan Haklarının Gelişim Sürecine Etkileri*, Ankara 1999, s. 10;

oluşumun var olması gerekir⁹.

İtalya, organize suçlulukta tarihi bir öneme ve tecrübeye sahip bir ülkedir. Bundan dolayı bu tür suçluluktan türünden en çok etkilenen yerlerdendir. Bu açıdan İtalya'da organize suçluluğun siyasal, ekonomik ve sosyal hayatta olumsuz önemli sonuçları doğmuştur¹⁰. İtalyan hukuk sisteminde organize suç denilince akla gelen, mafya adı verilen suç örgütlenmeleridir. Bu tür örgütlenmeler, sahip oldukları özelliklerden dolayı "geleneksel veya ailevi suç örgütleri" olarak da anılmaktadır¹¹. İtalyan mafyalarının örgütlenmesi dikey şekildedir. Genelde dört veya beş katlı bir yapılanma söz konusudur. En üstte yer alan patronu (veya Don) tespit etmek, onun hakkında soruşturma yürütmek çoğu kez mümkün olamamaktadır. Patronun altında yer alan yardımcısı ve onun yanında yer alan kişilerden sonra, en alt tabakada örgütün askerleri yer alır. Söz konusu örgütlerin teşkilatlanmaları, ordunun oluşum ve çalışma prensipleri ile paralellik arzeder¹².

Mafya terimi tarihi süreç içerisinde değişik anlamlara gelecek şekilde kullanılmış, ancak son dönemlerde mafya ile organize suç kavramları birbirleri yerine kullanılmaya başlanmıştır. İtalya'da organize suç deyince ilk akla gelenler Cosa Nostra, Ndrangheta, Camorra, Sacra Corona Inita örgütleridir¹³. Bu suç örgütleri 1980'lerde ortak faaliyetler yürüterek kârlarını artırmayı hedefliyorlardı, ancak günümüzde birbirinden ayrı faaliyetler yürütmekte ve varlıklarını devam ettirmektedirler¹⁴.

9 **Vesile Sonay Evik:** "Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.19, S: 2, İstanbul, 2013, (Evik: Makale) s.678.

10 **Ümit Ceylan:** Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu, Ankara-2003, s. 15; 23 Eylül 1916-9 Mayıs 1978 tarihleri arasında İtalyan Başbakanı olarak görev yapan **Aldo Moro**, Kızıl Tugaylar adı verilen örgüt tarafından 16 Mart 1978 tarihinde kaçırılmış ve bu örgüt tarafından öldürülmüştür. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Aldo_Moro, E.T. 05.02.2015).

11 **Aytekin Geleri:** "Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi: İtalyan-Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma", Organize Suçlarla Mücadele ve Polis, Seçkin Yayınları, Ankara-2003, s. 22; **Ayhan Bozlak:** "Çıkar Amaçlı Organize Suçlarla Mücadeleye İlişkin Temel Hukuki Düzenlemeler Ve Başlıca İlkeler" Polis Bilimleri Dergisi, Cilt: 11, S:3, 2009, s.67-68.

12 **Henner Hess:** Mafia and Mafiosi: Origin, Power and Myth, London, 1998, s. 85; **Michael D. Lyman/ Gary W. Potter:** Organised Crime, 1997, s. 46 vd.;

13 İtalya'da mafyanın tarihi gelişimi ve organize suç örgütlerinin ortak özellikleri ve mevcut mafya örgütlenmeleri ve faaliyet alanları konusunda yapılan bir inceleme için bkz: "**Threat Assessment Italian Organised Crime**", Europol Public Information, Lahey, Hollanda, Haziran 2013 (http://www.google.com.tr/url?q=https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/italian_organised_crime_threat_assessment_0.pdf&sa=U&ei=idvMVM67BIP-UPyTgSg&ved=0CEEQFjAI&usq=AFQjCNFWzLoA2c9b2qjkRb-Pfs16N2LNNg,E.T.,31.01.2015) **Evik:** s. 8-9; Cosa Nostra, Ndrangheta, Camorra, Sacra Corona Inita gibi İtalya'da faaliyet göstermiş veya halen varlığını devam ettiren suç örgütlerine ilişkin bilgiler için bkz. **Evik.** s.34-45; **Öztürk/Erdem:** s.1054-1055;

14 **Stijn Van Daele:** "Fighting Organised Crime in Italy and Russia", Masters Degree in European Criminology and Criminal Justice Systems in Faculty of Law of Universiteit Gent (Belgium), 2005, s. 2 (http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/223/325/RUG01-001223325_2012_0001_

Organize olarak işlenen suçların, ülkenin ekonomik ve siyasal yapısını olumsuz yönde etkilemesi nedeniyle, İtalya, devlet olarak söz konusu olgu ile adli ve idari yapılanma içerisinde etkin bir mücadele sistemi oluşturmaya çalışılmakta, buna ek olarak toplumun diğer kesimlerinin de bu çalışmalara destek sağlama bilinci oluşturulmasına gayret edilmektedir¹⁵.

II. Organize Suçlulukla Mücadele Bağlamında Sağladığı Güvenceler Açısından İtalyan Anayasası

İtalyan Anayasası 1947 yılında Kurucu Meclis tarafından kabul edilmiş ve 1 Ocak 1948 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. İtalyan Anayasası 139 madde ve geçici hükümlerden oluşmaktadır.

Suç ve suçlulukla mücadele bağlamında Anayasa metninin ruhu ve felsefesi ile sağladığı güvenceler önemlidir. Bu nedenle içerdiği bazı özellikler bakımından, İtalyan Anayasa'sının idari oluşum ve yargıya ilişkin hükümlerini kısaca incelemenin yararlı olacağını düşünüyoruz. Zira yaşadığı acı tecrübeler ışığında, organize suçlulukla mücadele çerçevesinde adli ve idari makamlara sağlanacak Anayasal güvencelerin önemini farkına varan İtalyan Kurucu Meclisi, özellikle savcılık teminatını tahkim eden, etkin soruşturma ve yargılama yapılmasını sağlayan, normal olarak kanuni düzenlemeler içerisinde ele alınması gereken bazı hükümlere, değiştirilmesi zor ve nitelikli çoğunluk gerektiren Anayasa'da yer verme gereği hissetmiştir. Bunun nedenlerini organize suç örgütlerinin sosyal, ekonomik ve politik alanda elde ettiği konumda aramak gerekir.

A.İtalyan Anayasası'nın Yargı İle İlgili Hükümleri

Organize suçluluk açısından Anayasa hükümleri özel önem arzeder. Zira söz konusu metnin felsefesi ve bu yaklaşımın hayat bulduğu maddeleri, bunların oluşturuluş ve ifade ediliş tarzı bu tür bir olgu ile mücadele etmek için görevlendirilen kişi ve kurumlar açısından önemli bir güvencedir. Zira Anayasa'nın değiştirilmesindeki zorluk ile tüm yasal düzenleme-

AC.pdf, E.T. 06.02.2015); İtalyan mafya suç örgütlerinin oluşumu ve gelişmesi 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlar. Özellikle italyanın idari ve demografik yapısı ile daha sonraki süreçte görev alan faşist idare suç örgütlerinin sayısının ve gücünün artmasına sebebiyet vermiştir (John Lea: Crime and Modernity: Continuities in Left Realist Criminology, London, Sage, 2002, s. 70 vd.); "İtalyan Başbakanı Prodi, Sicilya'nın ve Güney İtalya'nın geri kalmışlığını suç örgütlerinin bölgenin kalkınmasını önleyerek gerçekleştirdiklerini açıkça söylemektedir. Ülkemizde de Güney Doğu'daki çatışmada uyuşturucu trafiğini yönlendirenlerin büyük etkinliği vardır. Son operasyonlarda çok küçük bir bölümü ele geçen çetelerin, ne denli bürokrasiye ve güvenlik güçlerine sızdıkları ortaya çıkmıştır" (Hüsamettin Cindoruk: "Hukuk Bunalımı", Yeni Türkiye, Temmuz-Ağustos 1996, Y:2, S:10, s.33).

15 Mahmut Gökpinar: "Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Örgütlü Suç", TBB Dergisi, S: 60, 2005, s.223; Adem Sözüer: "Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 9, s. 1-3, 1995, s. 265.

ler üzerinde sahip olduğu bağlayıcı ve düzenleyici etkisi, gerek kendisini ve gerekse şekillendirdiği diğer mevzuatın organize suçluluk tarafından biçimlendirilmesinin önüne geçer.

İtalyan Anayasa'sı, genel olarak tüm hukuk devleti anayasalarında var olan hükümleri içermekle birlikte, sahip olduğu bazı özellikler nedeniyle diğerlerinden ayrılmakta ve sahip olduğu tarihi serüveni yansıtmaktadır. Örgütlü suçluluk ile mücadele çerçevesinde sahip olduğu tecrübeler ışığında şekillenen İtalyan Anayasa hükümlerini, kısaca incelemenin yararlı olacağı kanaatindeyiz.

1. Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığını Teminat Altına Alan Anayasa Hükümleri¹⁶

İtalyan Anayasası ile hâkim ve savcıların bağımsızlığı ve tarafsızlığı teminat altına alınmış ayrıca ilgili diğer kanunlarla da bu teminat güçlendirilmiştir.

Hâkim ve savcıların bağımsızlığı ve tarafsızlığı teminatı Anayasa bağlamında üç esas üzerinde kurulmuştur.

· Soruşturmayı Başlatma Mecburiyeti;

Savcı bir suça ilişkin haber aldığı anda veya bir suçun işlendiğini öğrendiğinde hemen soruşturma başlatmak ve işin gerçeğini ve delillerini araştırmak mecburiyetindedir.

· Tabii Hâkim İlkesi;

Bir suç soruşturması veya yargılama devam ederken savcıya hâkim gibi görev yeri değiştirilemez veya soruşturma veya yargılama dosyası elinden alınamaz. Kural olarak HSYK ancak hâkim savcının kendi talebi doğrultusunda yer değiştirmelerine karar verebilir.

· Adli Kolluk Doğrudan Adli Makamlara Bağlıdır;

İtalya'da adli kolluğun amiri adli makamlardır (savcıdır) ve onun emir ve talimatı altında çalışmaktadır.

İtalya'da yargı bağımsızlığını teminat altına alan yukarıdaki üç husus kanunlarla değiştirilememektedir. Buna Anayasa izin vermemektedir.

a. Tabii hâkim ilkesi ve yargılama yapma yetkisi

Yargılama millet adına yürütülen bir faaliyettir. Hâkimler faaliyetlerini kanun hükümlerine göre yerine getirmekle yükümlüdürler (Madde 101)

¹⁶ İtalyan Anayasası ile ilgili bilgiler, şu adreste yer alan İngilizce metin esas alınmış, bu metinden yapılan tercüme ışığında hazırlanmıştır: https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf, (E.T.01.03.2014).

Yargılama faaliyetleri bu konuda görevlendiren hâkimler tarafından yerine getirilir. Yani doğal hâkim ilkesi benimsenmiştir. Olağanüstü veya özel durumlara özgü hallere özgü olarak yargılama hâkimi tayin edilemez. Yargılama faaliyetleri daha önceden mesleğe alınmış hâkimler ile birlikte, hâkimlik mesleğinden olmayan ancak belirli vasıflara haiz nitelikli vatandaşların katılımıyla yürütülür. Hangi hallerde meslekten olmayan hâkimlerin yargılama yapacakları kanunla düzenlenir ve ayrıntıları burada gösterilir. (Madde 102).

Devletin mali yönetimi ve kanunun belirlediği diğer hususlarda Sayıştay'ın yargılama yetkisi vardır. Askeri mahkemeler savaş zamanlarında, kanunda sınırları belirtilen ve tanımlanan çerçevede yargılama yetkisine sahiptirler. Bunun dışında genel olarak askeri mahkemelerin yargılama yetkisi yoktur. Bununla birlikte barış zamanında askeri mahkemeler yalnızca silahlı kuvvet mensupları tarafından işlenebilen askeri suçlar bakımından da yargılama yetkisine sahiptirler (Madde 103).

b. Kuvvetler aykırılığı ilkesi ve hâkimlik mesleğinin tanımı

Anayasa da kuvvetler aykırılığı ilkesi benimsenmiştir. Buna paralel olarak hâkimlik mesleğinin tanımlaması yapılmıştır: Hâkimlik, özerk ve diğer her türlü kuvvetten bağımsız bir görevdir.

İtalyan Anayasası'nın 104. maddesine göre yargı diğer kuvvetlerden ayrı, bağımsız ve otonom yapıya sahip bir erklerdir. Anayasanın bu husustaki asıl ve tali nitelikteki hükümleri çok katı olup, uygulamada özenli ve dikkatli şekilde, kuvvetler ayrılığı ilkesini ve hâkimlik teminatı ile yargının bağımsızlığı ilkelerini zedelemeyecek şekilde katı olarak uygulanmaktadır.

Demokrasinin ve hukuk devleti ilkelerinin öncelikle uygulandığı birçok ülkede olduğu üzere İtalya'da da yargının otonom yapısından kastedilen, yargının yasama ve yürütmeden ayrı olarak bağımsız şekilde çalışmasıdır.

Hâkimler, yasama ve yürütme organı tarafından doğrudan müdahalede bulunularak görevlerinden azledilemezler ve gördükleri davalardan (Anayasa da yer alan tabii hâkim ilkesi gereği) uzaklaştırılmazlar. Görev yaptıkları süre içerisinde hâkimlerin özlük hakları güvence altına alındığından, bu haklarından mahrum bırakılamazlar. Yasama organı tarafından hâkimlerin maaşından kesinti yapılmasına dair bir yasa, başvuru üzerine İtalyan Anayasa Mahkemesi tarafından yargıya müdahale edildiği ve hâkimlik teminatına zarar verdiği gerekçesiyle iptal edilmiştir¹⁷.

¹⁷ İtalyan Anayasa Mahkemesi 11 Ekim 2012 tarih ve 223 nolu kararında, 23 Temmuz 2010

Yasama organı tarafından, görülmekte olan bir dava ile ilgili yasal düzenleme yapılamaz. Bu konuda İtalyan hukuk sisteminde yaşanan bir örnek, İtalyan Anayasa Mahkemesi'nin yaklaşımını göstermektedir. Buna göre İtalyan mahkemeleri önüne getirilen bir çelik fabrikasına ilişkin yargılama sonrasında, fabrikanın faaliyetlerinin durmasına ve iflas etmesine sebebiyet verebilecek etkiye sahip bir karar verilmiştir. Söz konusu karar sonrasında fabrikanın kapanacağını ve birçok kişinin işsiz kalacağını, buna paralel olarak ta bölgede çeşitli olumsuz ekonomik etkilerinin olacağını gören yürütme organı, fabrikanın kapanmasının önüne geçecek ve faaliyetlerinin devamına olanak sağlayacak bir yasa teklifi hazırlayarak Parlamente'ye sunmuş ve söz konusu yasa çıkmıştır. Söz konusu yasal düzenlemenin yürüyen bir yargılamaya ilişkin olarak verilecek mahkeme kararının sonuçlarını etkisiz kılacak nitelikte olması ve tamamen bu amaçla çıkartılmış olması, yasanın belirli bir kurumu korumaya yönelik olarak çıkartılıyor bulunması, bunların ise mahkemelerin bağımsızlığını, hâkimlerin tarafsızlığını ve halkın adalet duygularını zedeleyecek olması gibi gerekçeler ile iptal istemi ile Anayasa Mahkemesine götürülmüştür.

c. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Oluşumu, Görev ve Yetkileri (Madde 104-105)

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na ilişkin ilkeler Anayasa'nın 104 ve 105.maddelerinde yer almaktadır. Kurulun başkanı Cumhurbaşkanı olup, Yargıtay Başkanı ve Başsavcısı Kurulun doğal üyesidir. Üyelerinin 2/3'ü doğrudan yargı mensupları arasından kendi arasında yapacakları seçimle belirlenir. 1/3'ü ise Parlamento tarafından, tüm üyelerin iştirak ettiği genel kurul tarafından üniversitelerde görev yapan hukuk profesörleri ve mesleğinde 15 yıllık deneyime sahip avukatlar arasından seçilir.

Kurulun Başkanı Cumhurbaşkanı olup, başkanvekilini Kurul üyeleri kendi arasından seçerler. Ancak başkanvekilinin parlamentodan seçilen üyeler arasından belirlenmesi gerekir.

Kurulun seçimle iş başına gelen üyeleri 4 yıl süre ile görev yaparlar. Görevlerinin bitiminde yeniden seçilemezler.

Kurul üyesi seçilen kişiler meslek örgütlerine üye olamazlar, Parlamento veya buna benzer yerel yönetimlere seçilemezler veya buralarda görev yapamazlar.

Hâkimler Yüksek Kurulu hâkimlerin işe alınması, tayinleri, yer değiş-

---

tarihinde çıkartılan ve hâkimlerin gelirlerinde azalma içeren ve maaşların belirli bir süre dondurulmasını içeren 122 nolu Yasayı, Anayasa aykırı olduğundan bahisle iptal etmiştir. (http://www.cortecostituzionale.it/documenti/download/doc/recent_judgments/S2012223_Quaranta_Tesaurò_en.pdf, E.T.: 28.01.2015)

tirmeleri, terfileri, disiplin işlemlerini yerine getirir.

d. Hâkim ve savcılık mesleğine giriş

Hâkim ve savcılık mesleğine nasıl ve ne şekilde girilebileceği Anayasa'nın 106.maddesinde belirtilmiştir. Hâkimlik ve savcılık mesleğine yazılı yarışma ile yapılacak seçim ile girilebilir. Yargı mesleği meslekten olan hâkimlerin yanında seçimle iş başına gelebilecek belirli niteliklere sahip fahri-meslekten olmayan hâkimler tarafından da yerine getirilebilir.

Normal şartlar altında Yargıtay üyeleri hâkimler ve savcılar arasından seçilir. Buna ek olarak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu hâkimler yanında hukuk profesörleri ile meslekte 15 yılını doldurmuş avukatlar arasından da Yargıtay üyesi seçebilir.

e. Hâkimlik Teminatı (Madde 107-108):

Hâkimler azledilemezler. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararı olmadıkça hâkimler başka bir yere veya göreve getirilemezler. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu hâkimlerin başka bir yere atanmasını bu kişilerin talepleri doğrultusunda veya yürütülen bir disiplin soruşturmasına dayanarak verebilir.

Adalet Bakanı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na başvuru yaparak hâkimler ve savcılar hakkında disiplin soruşturması yapılmasını sağlayabilir.

Hâkimler ve Adli Teşkilatın oluşumuna ilişkin tüm düzenlemeler Anayasa'da belirtilen ilkeler çerçevesinde Kanun ile düzenlenir. Düzenlenecek bu kanun soruşturma ve yargılama sürecinde görev alan hâkimlerin, savcılarının ve adalet hizmetlerinde görev alan diğer kişilerin bağımsızlıklarını teminat altına almalıdır (İtalyan Anayasası 107 ve 108.maddeler)

f. Adli Kolluk Güvencesi

İtalyan Anayasası'nın 109.maddesinde yer alan "Adli makamlar adli polisten doğrudan doğruya yararlanır veya onu vasıtasız olarak kullanır" kuralı hâkimlik ve savcılık teminatının üç önemli ayağından birisi olarak kabul edilmiş ve bu husus anayasal güvence altına alınmıştır.

Aşağıda daha ayrıntılı olarak ele alınacağı üzere¹⁸ adli kolluk görevlileri doğrudan soruşturma ve yargılama yapan adli makamların emrindedir ve onların gözetim ve denetimi altında çalışırlar.

İtalyan Anayasası'nın 109. maddesi benzeri bir düzenlemeye diğer Avrupa ülke anayasalarınınca yer verilmediğini tespit ettik. İtalya'nın böyle

¹⁸ İtalyan yargı sisteminde adli kolluk ve savcılık birimleri ile ilişkisi konusunda aşağıda bkz. VII.

bir düzenleme yapma ihtiyacını, örgütlü suçlulukla mücadelede yaşamış olduğu tarihi tecrübe içerisinde aramak gerekir. Zira böyle bir düzenlemenin Anayasa'da değil, ceza mevzuatı içerisinde yer alan yasal düzenlemeler bünyesinde yer alması doğal ve normal iken, Anayasa'da yer verilmiş olmasının temel nedeni, organize suçlulukta adli kolluğun önemi ve bu önem doğrultusunda yürütülecek mücadelenin zafiyete uğratılmasının önüne geçmektir. Organize suçlulukla mücadelenin muhatabı olan kişi/kişiler veya organizasyonlar ekonomik, politik ve toplumsal hayatta güçlüdürler. Bu güçlerini kullanarak parlamentoyu ve temsilcilerini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemeleri ve adli makamların suçlulukla mücadelede en etkili araçları olan adli kolluk teşkilatına müdahalede bulunmaları olanaklıdır. Bu durumu güçlendirmek açısından İtalyan Anayasa Yapıcısı'nın, adli kolluk ile ilgili özel bir düzenlemeyi Anayasa içerisine koymayı uygun bulduğunu düşünüyoruz.

g. Adalet Bakanlığı'nın yargı teşkilatlanmasındaki konumu

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yetki ve görevleri dışında kalmak üzere, Adalet Bakanı yargı hizmetlerinin ve fonksiyonlarının organize edilmesinden sorumludur (Madde 110).

h. Adil Yargılamaya İlişkin Teminatlar

Anayasa'nın 111. maddesi içerisinde yer alan ve adil yargılanma hakkını teminat altına alan ilkeleri şu şekilde belirtebiliriz:

- Bütün yargılamalar normal kanunlar tarafından belirtilen usul ve ilkeler çerçevesinde yapılır.
- Tüm tarafların yargılamaları çekişmeli yargılama ilkesi çerçevesinde tarafsız bir hâkim tarafından yerine getirilir.
- Yargılamaların makul sürede bitirilmesi gerekir.
- Ceza yargılamalarında hakkında suçlamada bulunulan kişinin, kendisi hakkında yöneltilen suçlamalar ile ilgili olarak ivedilikle ve gizli şekilde bilgilendirilmesi gerekir.
- Hakkında suçlamada bulunulan kişinin savunmasını hazırlaması için kendisine yeterli süre tanınmalı ve gerekli imkânlar sağlanmalıdır.
- Yargılama aşamasında iddia ve savunma makamının eşit haklara ve olanaklara sahip olması gerekir. Bu bağlamda savunma makamı çapraz sorgulama sürecine katılabilir, lehine olabilecek tüm delilleri sunabilir, tanık getirebilir vs.
- Şüpheli-sanık ihtiyaç duyduğunda kendisine tercüman tayin edilme-

sini talep etme hakkı vardır.

· Mahkeme huzurunda tartışılmayan ve sunulmayan delile dayalı olarak hüküm kurulamaz. Duruşma aşamasında beyanları tartışılmayan, çapraz sorguya tabi tutulmayan-tutulamayan tanık beyanları çerçevesinde hüküm kurulamaz, çapraz sorgudan kaçınan kişilerin beyanları karara dayanak teşkil etmez. Buna ilişkin istisnai hükümler adil yargılanma ilkesini zedelemeyecek şekilde kanunla düzenlenir.

· Yargı kararları gerekçeli olmalıdır.

· Kişi hürriyetlerini ilgilendiren tedbirlere ve mahkûmiyet kararlarına karşı her zaman temyiz yolu açıktır. Bu kuralın istisnası savaş zamanlarında askeri mahkemeler tarafından verilen mahkûmiyet kararlarıdır.

· Danıştay ve Sayıştay kararlarına karşı temyiz yoluna başvuru sadece hukuki sebepler çerçevesinde yapılabilir.

1. Savcıların soruşturma yapma zorunluluğu

Savcılık kendisine yapılan ihbarlar çerçevesinde soruşturma yapmak ve sonucuna göre ceza davası açmakla yükümlüdür.

İtalyan Anayasasının 107 ve 112.maddeleri tarafından savcılarının bağımsızlığı ve otonom yapısı düzenlenmiştir. Savcının soruşturma zorunluluğu ilkesi Anayasa tarafından getirilmiş bir düzenlemedir (Madde 112).

İtalya'da anayasa gereği savcı hiçbir şekilde yürütmeye bağlı değildir. Savcı görevini yerine getirirken bağımsızdır. Bu bağımsızlık anayasanın tanıyıp koruduğu bir güvencedir.

Mahkemelerden farklı olarak savcılık makamı içerisinde hiyerarşik bir yapılanma vardır. Dolayısıyla kendi içerisinde özel bir yapılanması vardır. Cumhuriyet Başsavcısı hiyerarşik yapıda sorumlu kişidir. Savcılarının bağımsızlıkları Başsavcı karşısında sınırlanmıştır. Savcılık bu nedenle dışa karşı bir bütünlük arz etmesine karşın kendi içerisindeki hiyerarşik yapı içerisinde kısmi bir bağımlılık söz konusudur.

i. İdari işlemlerin yargısal denetimi

İdarenin tüm işlem, eylem ve kararlarına karşı yargı yolu açıktır. Meşru hak ve menfaatlerinin idare tarafından ihlal edildiğini düşünen kişiler yargı yoluna başvurabilir. İdarenin yargısal denetiminin kapsamı ve sınırı belirli eylemler ve kişiler hariç tutulmak suretiyle sınırlandırılıp daraltılmaz. (Madde 113)

III. Organize Suçlulukla Mücadele Çerçevesinde Süreç İçerisinde Yapılan Yasal Düzenlemeler

İtalyan hukuk sisteminde organize suçlulukla mücadele bağlamında ilk yasal düzenleme 1965 tarihli “Mafyaya Karşı Düzenlemeler” adlı Kanundur. Bu düzenlemede mafya tipi örgütlenmelerin tanımları yapılmamış, sadece mafya adı verilen suçluluk tipinin varlığı vurgulanarak, bu örgütlere mensup olduğundan şüphe edilen kişilere karşı savcılık ve kolluk birimlerine suçu önlemeye yönelik çeşitli yetkiler tanınmıştır (özel gözetim altında bulundurma veya belirli yerlerde ikamet etme zorunluluğu getirme gibi)¹⁹.

1982-1992 yılları arasında İtalya’da, organize suçlulukla doğrudan veya dolaylı mücadele bağlamında 114 yasal düzenleme yapılmıştır. Bu yasaların yapılmasının temel sebebi, organize suç örgütlerinin ülke ve dünya genelinde ses getiren ve acil önlemler alınması gerektiği konusunda kamuoyu oluşmasına sebebiyet veren eylemlerdir. Bundan dolayı, yapılan yasal düzenlemelerin belirli bir program bünyesinde ve birbirleri ile bağlantılı ve uyumlu olarak yapıldığını söylemek kolay değildir. Bu tür yasaların yapılmasının sebebi devlet kurumlarının gücünün gösterilmek istenilmesidir²⁰.

Organize suçluluk mücadele kapsamında en önemli yasal düzenleme 1982 yılında çıkartılan, mafya tipi oluşumları suç örgütü olarak kabul eden, bunların malvarlığı niteliğindeki değerlerine yönelik olarak önleyici tedbir çerçevesinde çeşitli yaptırımların uygulanacağını öngören, savcı ve kolluk birimlerine yürüttükleri soruşturma ve inceleme aşamalarında önemli yetkiler veren (mafya örgütlerine üye oldukları konusunda yeterli şüphe bulunanların malvarlığı unsurlarına yönelik el koyma ve bu malların meşruluğunu göstermedikleri takdirde müsadere edilmesi gibi) Kanundur. Takip eden tarihi süreç içerisinde, günümüze kadar, “anti-mafya normatif sistemi” adı verilen, genel olarak organize suçluluk ile mücadele usul ve yöntemlerini geliştirip güçlendiren çeşitli çalışmalar yapılmıştır²¹.

19 **Benjamin Scotti**. “Rico vs. 416-bis: A Comparison of U.S. and Italian Anti-Organized Crime Legislation”, Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review, 12.01.2002 (<http://digitalcommons.lmu.edu/ilr/vol25/iss1/5> E.T.16.02.2015), s.157-158; **Antimafia: The Italian Experience in Fighting Organised Crime**, Center For The Study of Democracy, **Policy Brief** No. 31, October 2011, Sofia, (<http://www.isn.ethz.ch/Digital-library/Publications/Detail/?lng=en&id=135580> E.T. 31.01.2015) (**Policy Brief**) , s.1; **Evik**: s. 90-91 ve dipnot 52.

20 **Umberto Santino**: **Law Enforcement in Italy And Europe Against Mafia And Organized Crime** (<http://www.freemasonrywatch.org/mafia.html>, E.T. 06.02.2015); İtalya’da faaliyet gösteren organize suç örgütleri, tarihi süreç içerisinde dünyanın değişik ülkelerine ve Avrupa Birliği oluşumundan sonra ise diğer Avrupa ülkelerinde de faaliyetlerine başlamışlar ve bundan dolayıdır ki bir kısım ülkeler mafyanın etkinliğini kırmak için özel yasal düzenlemeler yapmak yoluna gitmişlerdir (**Öztürk/Erdem**: s.1056).

21 **Van Daele**: s. 11; **Mustafa Taşkın**: **Türk Hukukunda Mafya ve Karaparayla Mücadele**,

İtalyan hukuk sisteminde örgütlü suç tanımı yapılmıştır. Bu tanım dar ve geniş anlamda ikiye ayırarak incelenebilir. İtalyan Ceza Usul Kanunu'nun 51/3bis maddesinde dar anlamda organize suçluluk bağlamında kalabilecek suç türleri sayılmıştır: mafya tipi örgütlenme, mafya örgütlerinin eylemlerini kolaylaştırmak için işlenen suçlar, uyuşturucu madde üretimi ve kaçakçılığı amacıyla işlenen suçlar. Hırsızlık, tehdit, mala zarar verme, yağma gibi suçların mafya örgütleri tarafından veya bunların eylemlerini kolaylaştırmak amacıyla işlenmeleri nedeniyle, çoğu kez örgütlü suçluluk içerisinde kalabilmektedirler. Terörizm, demokratik düzeni yıkmak amacıyla girişilen eylemler, silah ve patlayıcı madde üretimi ve kaçakçılığı gibi suçlar geniş anlamda organize suçluluk bağlamında değerlendirilen eylemlerdir²².

“Rocco Kanunu” olarak da adlandırılan 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanununda “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçu “kamu düzenine karşı işlenen suçlar” arasında düzenlenmiştir. Kanun’un 416.madesine göre “Cürüm işlemek için örgüt kurmak - Üç veya daha çok kişi, birçok cürüm işlemek amacı ile örgütlendiklerinde, teşvik edenler veya kuranlar veya örgütü yönetenler, sadece bu fiilleri için, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”²³. İtalyan Ceza Kanunu 416. madde içeriğinin suç örgütleri açısından faydalı olmakla birlikte İtalya’ya özgü olan ve tüm siyasal, ekonomik ve idari yapıya egemen olan “mafya” tipi suç örgütlenmelerinin eylemlerini kapsamadığı ve birçok eylemin cezasız kaldığı düşünüldükçe Ceza Kanununa 416 bis maddesi eklenerek “mafia tipi örgüt” suçu tanımlanmıştır²⁴. Buna göre ““örgüt üyeleri, birden çok cürüm işlemek, doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik faaliyetlerin, yetki, izin, ihale, kamu hizmetlerinin yönetim veya kontrolünü elde etmek veya kendisi veya başkaları için haksız kazanç veya yarar sağlamak veya serbest oy kullanımını engellemek veya seçimlerde kendisine veya başkasına oy sağlamak için örgütün yıldırma gücün-

Ankara 2004, s. 80; **Evik**: s. 91; İtalya’nın 1990 lı yıllardan sonra örgütlü suçlulukla mücadele konusunda gerçekleştirdikleri başarı tüm Avrupa ülkelerinin dikkatini çeken bir başarıdır (Taşkın: Karaparayla Mücadele, s. 80).

22 **Evik**: s. 9; İtalyan öğretisinde suç işlemek amacıyla örgütlenme suçu genel olarak somut tehlike suçu olarak kabul edilmektedir (**Vesile Sonay Evik**: “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.19, S: 2, İstanbul, 2013, s.672).

23 **Zeki Hafizoğulları/ Günel Kurşun**: “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, TBB Dergisi, S:71, 2007, s. 38.

24 **Van Daele**: s. 11; **Cihan Kavlak**: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Ocak 2013, Ankara, 35; Bu tür yasal düzenlemeler her ne kadar mafya ile mücadele konusunda önemli adımlar olmakla birlikte, mafyayı oluşturan ve yaratanın aslında “yasa yapma yetkisine haiz sistemin” kendisi olduğu anlaşıldığından, İtalya’da çok yönlü, kapsamlı ve radikal değişimleri ve çözümleri öngörüp içeren “temiz eller hareketi” programı uygulanmıştır (**Turgut Kazan**: “Çete, Örgüt, Gizli İttifak, Toplu Suç Kavramları, Mukayeseli Hukuk ve Türkiye’deki Durum”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12-16 Ocak 2000, Ankara, C: 2, s. 154).

den ve gizli işbirliği (suskunluk yasası) durumundan yararlanır ise örgüt mafya tipidir”²⁵. Yapılan tanımdan da anlaşılacağı üzere, kişilerin mafya örgütü kapsamında suç işleme kasıtlarının bulunması dahi cezalandırılmaları için yeterlidir. Bu durum diğer suçlar açısından geçerli değildir²⁶.

Ceza Kanunu’nun 416 bis maddesinde yer alan “mafya” tanımı, aslında İtalyan sisteminde organize suçluluğun hangi yol ve yöntemleri kullandığı ve nerelerde etkin olduğunu göstermesi bakımından da manidardır. Tanımdan da açıkça anlaşılacağı üzere örgüt özel ve kamu sektörü kontrolündeki alanlarda ekonomik faaliyetlerde bulunmakta, serbest seçim sistemine müdahale ederek legal yapılanmaya kendi menfaatine yönelik karar alacak ve işlemler gerçekleştirecek kişilerin yer almasını sağlamaya çalışmakta ve kendi elemanları haricindeki kişi ve kurumlarla zor kullanarak gizli veya açık ortaklıklar yapmaktadır.

İtalyan Ceza Kanunu’nun 270 bis maddesinde “terör amacıyla ve demokratik düzeni yıkmak için örgüt kurma” eylemi; 280.maddesinde “terör veya demokratik düzeni yıkmak amacıyla bir kişinin hayatına veya bedensel bütünlüğüne karşı tecavüz” eylemleri; 289.maddesinde ise “terör veya demokratik düzeni yıkmak amacıyla adam kaldırma” eylemi cezalandırılmıştır²⁷.

Yapılan yasal değişikliklerle, İtalyan yargı sisteminde daha önceden olmayan, organize (mafya tipi) suçlulukla mücadele açısından idari ve adli hiyerarşi içerisinde faaliyette bulunan yeni kurumlar oluşturulmuştur. Bu çerçevede kolluk birimleri üzerinde ve onların faaliyetlerini koordine etmek amacıyla Anti-mafya Araştırma Başkanlığı (DIA) ile örgütlü olarak işlenen suçları soruşturmakla görevli özel yetkili Bölge Savcıları arasında koordinasyon sağlayan ve bilgi toplayarak yapılan soruşturmalara katkı sağlayan Örgütlü Suçlarla Mücadele Ulusal Başkanlığı (Başsavcılığı) (DNA) oluşturulan önemli kurumlar arasındadır.

İnceleme, araştırma ve soruşturma sürecinde örgütlü suçlulukla müca-

25 **Van Daele**: s. 11-12; **Hasan Köroğlu**: “Örgütlü Suçluluk Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak, Ankara, 2001, s.33-34; **Mustafa Ruhan Erdem**: Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede Gizli Soruşturma Tedbirleri, Ankara, 2001, s. 30; **Francesco Palazzo** (Çev. Ümit Kocasakal), “Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı, İstanbul Barosu Dergisi, C:70, S: 10-12, 1996, s. 821; **Ceylan**: s. 17; Omerta, her mafya üyesinin kanıyla mühürlediği hiçbir zaman, hiçbir koşul altında örgütün çalışması, faaliyetleri ya da yöneticileri hakkında hiçbir bilgi vermeyeceğine ant içtiği bir yemindir. Bu yemin sadece üçüncü kişiler açısından değil, gerçekleştirdiği eylemler ve sahip olduğu bilgiler çerçevesinde bilgisi olmayan diğer örgüt üyelerine karşı da geçerlidir (**Van Daele**: s. 12).

26 **Van Daele**: s. 12; **Scotti**: s. 159.

27 **Çetin Özek**: “Organize Suç” Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul 1998, s.219-224; **Kavlak**: s.96.

dele açısından doğru ve değeri olan delil ve bilgilerin toplanmasına yönelik olarak, bunları teminat altına almak için de yeni suçlar düzenlenmiştir. Buna göre polise ve savcıya doğru bilgi vermemek, sahte belgeler düzenlemek, var olan belgeleri yok etmek ile ilgili suç tipleri ihdas edilmiştir²⁸.

Organize suçluluk ile mücadele açısından yapılan önemli bir yasal düzenleme de mafya tipi örgütler tarafından işlenen suçlarda “harici suç ortaklığı” olarak kabul edilebilecek eylemlerin yasal olarak tanımlanarak yaptırım altına alınmalarıdır. Harici suç ortaklığı kavramı içerisinde değerlendirilebilecek eylemler daha çok “beyaz yakalı suçluluk” diye adlandırabileceğimiz eylemlerde söz konusu olmaktadır. Zira çoğu kez çeşitli meslek profesyonelleri, girişimciler veya politikacılar eylem ve kararları ile Mafyayı beslemekte veya ondan beslenip güç almaktadır. Bu yasal düzenleme kullanılarak hakkında adli soruşturma başlatılan kişilerden en önemlisi ve bilineni önceki İtalyan Başbakanlarından Giulio Andreotti’dir²⁹.

Örgütlü suçlulukla ilgili yapılan yargılamaların daha hızlı ve seri şekilde yürütülerek sonuçlandırılmasını sağlamak amacıyla 1992 tarihli Organize Suçlulukla Mücadele Kanunu ile İtalyan CMUK’nda birtakım değişiklikler yapılarak, diğer suçlara nazaran farklı bir yargılama usulü benimsenmiştir. Buna göre başka bir ceza mahkemesinde ileri sürülmüş ve belirlenmiş olan bir husus, tarafların uzlaşmasına gerek olmaksızın farklı bir mahkemenin yargılanmasında kullanılabilir (İtalyan CMUK m. 238/1). Yine herhangi bir mahkemede alınan tanık beyanı, başka bir yargılama aşamasında taraflara uyarı amaçlı olarak kullanılabilir (İtalyan CMUK m. 238/4)325. Organize suç yargılamaları söz konusu olduğunda, normal davalardan farklı olarak, taraflar, ifade veren kişiyi bizzat dinlemeyi talep edemezler (İtalyan CMUK m. 190 bis, 238/5). Tanığın ifadesi, tanığın güvenilirliğini temin amacıyla okunabilir (İtalyan CMUK m. 500/3); tanığın önceki ifadeleri ile duruşma aşamasındaki beyanları birbirini doğrulamıyorsa, tehdit, cebir veya menfaat yoluyla böyle bir durum zuhur etmiş ise bu halde mahkeme önceki beyanlarını kararına dayanak yapabilir (İtalyan CMUK m. 500/5)³⁰.

28 **Policy Brief**; s.1; **Evik**. s.108; Mafya tipi suç örgütlerinin toplumun her alanında etkinlikleri olması nedeniyle, bu tür suç tiplerinin öngörülmesi gereği duyulmuştur. Örneğin soruşturma ve kovuşturma süreçlerinden kurtulmak veya bu süreçleri uzatmak amacıyla sahte doktor raporları aldırılması, serbest bırakılmak için gerekli olan belgelerin fikri olarak yanlış bilgiler içermesi bir yöntem olarak sıkça kullanılmaktaydı.

29 **Louise I. Shelley**: “Mafia and the Italian State: The Historical Roots of the Current Crisis”, *Sociological Forum*, C: 9, S: 4, Special Issue: Multiculturalism and Diversity, 1994, s.661-772, (<http://www.jstor.org/stable/685007>) s.662; **Policy Brief**; s.3.

30 **Cumhur Şahin**: Ceza Muhakemesinde İspat (Delillerin Doğrudan Doğruyalığı İlkesi), Ankara 2001, s. 83-84.

Kesinleşen cezaların infazı aşamasında, örgütlü olarak işlenen suçların hükümlülerinin aleyhine olabilecek düzenlemeler bulunmaktadır. Buna paralel olarak da, örgütlü suçlulukla mücadeleye yardımcı olan sanık ve hükümlülerin cezalarının hafifletilmesine, onlarla bu hususta pazarlık yapılmasına olanak tanıyan mevzuat hükümleri oluşturulmuştur³¹.

İtalyan yargı sisteminde organize suçlulukla mücadele kapsamında yapılan düzenlemelerin kaynağının Avrupa Birliği üyeliği ve bu üyeliğin getirdiği yükümlülüklerden kaynaklı olduğu düşünülebilir. Ancak AB 1997 yılından sonra organize suçlulukla mücadele konusunda adımlar atmaya başlamış ve bu doğrultuda kararlar ihdas etmiştir. Ancak İtalya, bu tarihten çok önce 1982 yılında örgütlü suç tanımını yapmış, 1990'lı yılların başında önemli kurumlar ihdas etmiştir. Bundan dolayıdır ki, örgütlü suçlulukla mücadele konusunda çok önemli tecrübeler edinmiş bulunan İtalya, AB'nin bu yöndeki çalışmalarına olumlu katkılar sağlamış ve onlara ilham kaynağı olmuştur³².

IV. Organize Suçlulukla Mücadele Sisteminin Özellikleri

İtalyan hukuk sistemi içerisinde mafya ile mücadele çerçevesinde oluşturulan normatif çerçevenin özelliklerinden kısaca bahsetmek gerekirse³³:

- Suç örgütleri tarafından daha çok işlenen suçlar yasal mevzuatta tanımlanmış ve müeyyide altına alınmıştır.
- Suç ve suçlulukla mücadele bağlamında etkin bir önleme sistemi kurularak, toplum açısından tehlikeli olabilecek oluşumların önüne geçilmeye çalışılmıştır.
- Örgütlü olarak işlenen suçların önlenmesi, araştırılması ve bastırılması için kolluk birimlerine ve adli makamlara özel yetkiler tanınmıştır (arama, telefon dinleme, teknik takip, gizli operasyonlar yapma, işbirliği yapan kişi ve kurumlar için ödüllendirme ve yargılamanın hızlı şekilde işlemesi için özel düzenlemeler getirme gibi).
- Organize suçlulukla etkin şekilde mücadele edilmesini temin için kolluk teşkilatı ve yargılama/soruşturma birimleri içerisinde özel yetkili organlar oluşturulmuş ve bunlar arasında etkin bir koordinasyon kurgulanmıştır.
- Suçla mücadele için ceza yaptırımlarına ek olarak, özel bazı düzenlemelerde çeşitli tedbirler uygulanmasına olanak sağlanmıştır.
- Savcılarının yer itibarıyla yetkileri genişletilmiştir.

31 **Policy Brief**; s.1, 3-4; **Evik**: s. 109; **Santino**: (<http://www.freemasonrywatch.org/mafia.html>).

32 **Van Daele**: s. 26-27.

33 **Evik**: s. 91-92.

- Adli kolluk ve silahlı kuvvetlerin normal yetki çevreleri dışında, ilgili birimler tarafından gerektiğinde kullanılmalara olanak sağlanmıştır.

- Organize suçluluğun ekonomik ve sosyal hayatta etkin olmasını ve buralara sızmasını engelleyecek normlar getirilmiştir. Bu bağlamda ihale mevzuatı, finans piyasası ile ilgili hükümler, kamu idaresinin işleyişine ilişkin ilke ve prensipler, suç örgütü ile uzantılı kişi, kurum ve oluşumların buralarda varlık göstermesini engelleyecek şekilde yeniden tasarlanmıştır.

V. Organize Suçlulukla Mücadele İçin Oluşturulan Kurumlar ve Adli Yapılanma ile Bunların İşleyişi

İtalyan yargı sistemi içerisinde örgütlü suçlulukla mücadele açısından idari ve adli birimler içerisinde özel kurumların oluşturulduğu görülmektedir. Oluşturulan kurumların bir kısmı suç işlenmeden önce, organize olarak (mafya tarafından) işlenecek suçların önlenmesi çerçevesinde görev ve sorumluluk üstlenirken, bir kısmı ise suç işlendikten sonra veya her iki aşamada görev almaktadır. Ancak gerek suç işlenmeden önce araştırma ve inceleme aşamasında ve gerekse suç işlendikten sonra soruşturma safhasında çalışmalar yürüten uzmanlaşmış merkezi örgütlenmeler meydana getirilmiştir.

Özelde mafya ve genelde organize suçlulukla mücadele konusunda oluşturulan kurumları, soruşturma öncesinde oluşturulan ve doğrudan veya dolaylı olarak soruşturma makamlarına yardımcı olan “önleyici ve yardımcı idari kurumlar” ile soruşturma aşamasında, savcılık (soruşturma) birimleri olarak incelemek mümkündür. Bu minvalde Meclis Soruşturma Komisyonu, Organize Suçlulukla Mücadele Genel Kurulu, İç ve Dış İstihbarat Birimleri ve Anti-mafya Araştırma Başkanlığı (Direzione Investigativa Antimafia-DIA) birinci bölümde; örgütlü suçlarla mücadele Ulusal Başkanlığı/Başsavcılığı (Direzione Nazionale Antimafia-DNA), ile örgütlü suçları soruşturmaktan sorumlu Bölge Savcılıklarını (Direzione Distrettuale Antimafia-DDA) ikinci bölümde inceleme konusu yapacağız.

A. Önleyici ve Yardımcı İdari Kurumlar

Meclis Soruşturma Komisyonu

İtalyan Anayasası'nın 82. maddesine göre, her iki meclisinde (Millet Meclisi ve Senato) kamu yararı söz konusu olduğunda soruşturma yapma olanağı vardır. Bunun için yasa tarafından soruşturma komisyonu kurulması gerekir. Her seçim döneminden sonra yeni bir yasayla mafya olaylarının incelenmesi için komisyonlar kurulmaktadır. Oluşturulan komisyonların temel amacı kamu otoritelerinin mafya ile mücadelelerinde

etkinliğini arttırmak, mevcut yasal hükümlerin uygulanabilirliğini ve uygunluğunu ölçmek, kurumlar arasında organizasyon eksikliği bulunması durumunda bunu tespit ederek çözüm önerileri teklif etmektedir³⁴.

Organize Suçlulukla Mücadele Genel Kurulu

İçişleri Bakanı başkanlığında, Emniyet Genel Müdürü, Jandarma Genel Komutanı, İç ve Dış İstihbarat Birimi Başkanları ile Mali Polis Başkanının katılımı ile oluşan bir kuruldur. Ulusal ve uluslararası siyaset ve planlamanın belirlenerek takibinden sorumlu olan bu birim, kurumlar arası koordinasyonu sağlayıp ilgili kişilere bilgi ve direktifler verir³⁵.

İç ve Dış İstihbarat Birimi

Organize suç gruplarından gelen tehlikelere karşı mücadele eden birimlere bilgi sağlamakla yükümlüdürler. İç istihbarat görevini milli sınırlar içerisinde gerçekleştirirken diğeri bu sınırlar dışında faaliyette bulunur. Bu birimler adli polis teşkilatı ile sıkı bir işbirliği içerisinde faaliyetlerini yürütmektedirler³⁶.

Antimafya Araştırma Başkanlığı- (Direzione Investigativa Antimafia-DIA)

1991 yılında yapılan yasal düzenleme ile faaliyetlerine başlayan DIA, İçişleri Bakanlığı bünyesinde jandarma, polis ve gümrük polisinden müteşekkil 1500 çalışandan oluşan bir kurumdur³⁷. Kamu güvenliği ve özellikle organize olarak işlenen suçlara ilişkin ulusal ve uluslararası birimlerin koordineli şekilde çalışmasını ve işlemlerin bu çizgide yürütülmesini sağlamakla görevlidir³⁸.

DIA polis, jandarma ve mali polisten oluşan karma bir oluşumdur. İçişleri Bakanlığı suçla mücadele konusunda diğerkolluk birimlerinin faaliyetlerinden sorumlu olduğu kadar DIA tarafından yürütülen faaliyetler konusunda her altı ayda bir yürütülen çalışmalar ve bunların sonuçları konusunda İtalyan Meclisi'ne bir rapor sunar³⁹.

34 **Evik:** s. 112-113.

35 **Evik:** s. 113.

36 **Evik:** s. 113-114.

37 **Van Daele:** s. 14; http://www1.interno.gov.it/dip_ps/dia/page/istituzioni.html (E.T. 25.03.2015)

38 Bu Başkanlığın yasayla oluşturulmasının temel sebebi, genel kolluk birimleri olan polis, jandarma ve mali polis arasındaki güç savaşı ve rekabet nedeniyle birbirleri arasında olan iletişimsizlik ve bilgi alışverişinin yapılmamasıdır. Başkanlığın oluşumunda her üç kolluk biriminin eşit şekilde temsili ve yetki alması temin edilmiştir. Ancak Başkanlık, Yasa'nın kendisinden beklediği etkinliği gösterememiş ve başarısızlığa uğramıştır. Mevcut şartlar içerisinde jandarma, polis ve gümrük polisinin arasında daha önceden var olan rekabete dördüncü aktör olarak DIA eklenmiştir (**Paoli:** s. 871); **Van Daele:** s. 14.

39 http://www1.interno.gov.it/dip_ps/dia/page/istituzioni.html (E.T. 25.03.2015). (Antimafya Araştırma Başkanlığı- Direzione Investigativa Antimafia-DIA- Resmi internet sayfası)

DIA, organize suçluluk bağlamında önleyici araştırma faaliyetlerinde bulunduğu gibi, bu çerçevede adli polis teşkilatı ile birlikte soruşturmalar gerçekleştirir ve/veya koordine eder. Bu amaca yönelik olarak ulusal ve uluslararası alanda çalışmalar yürüterek suç ile mücadele konusunda yeni metotlar oluşturur/keşfeder/uygular. DIA'nın yetkisi tüm ülkeyi kapsar⁴⁰.

Örgütlü suçlarla ilgili soruşturmaları yürütmekle görevli savcı, yürüttüğü soruşturma kapsamında kolluk birimleri yanında DIA'ya da soruşturmaların yapılması amacıyla emir ve direktifler verebilir.

Suçla mücadele kapsamında DIA tarafından kullanılan yetkileri kısaca şu başlıklar altında belirtmek mümkündür: 1. Malvarlığına tedbir koyma; 2. Banka ve kredi kurumları, tasarruf kuruluşları, finans aracı kurumları nezdinde inceleme yapma, hesaplarını, mali verilerini inceleme; 3. Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutuklular ile ilgili görüşmeler yaparak organize suçlulukla mücadele bağlamında veriler elde etme; 4. Teknik takip faaliyetlerini yürütme, bu çerçevede önleyici telefon dinlemesi yapma ve ortam dinlemesi gerçekleştirme⁴¹.

DIA'in merkezi Roma'dadır. 12 operasyon bölümüne sahiptir ve bunlar üç ana bölüm içerisinde faaliyetlerini yürütmektedirler: önleyici kolluk bölümü, adli kolluk bölümü ve uluslararası ilişkiler bölümü⁴².

B. Savcılık (Soruşturma) Birimleri

1. Genel Olarak Savcılık Örgütlenmesi ve Savcılık Güvencesi

İtalyan hukuk sisteminde hâkim ve savcı çoğu kez yasal düzenlemelerde "*magistrate*" tabiri ile tek bir kavram ile ifade edilmektedir⁴³. Dolayısıyla yapılan açıklamalarda ve yazılı belgelerde söz konusu kavram, hem hâkimlik mesleği ve hem de savcılık mesleği yerine kullanılmaktadır.

İtalyan Anayasasında teminat altına alınıp açıkça belirtildiği üzere İtalya da kuvvetler ayrılığı ilkesi benimsenmiştir. Yasama, yürütme ve yargı erkleri birbirinden ayrılmış ve buna paralel olarak görev ve yetki tanımları yapılmıştır. Hâkimlik mesleği, özerk ve diğer bütün erklerden ve kurumlardan ayrı bağımsız bir görevdir (İtalyan Anayasası m. 104).

Yargı organizasyonu içerisinde savcılık teminatı Anayasa ile hâkimlik

40 http://www1.interno.gov.it/dip_ps/dia/page/istituzioni.html (E.T. 25.03.2015). (Antimafya Araştırma Başkanlığı- Direzione Investigativa Antimafia-DIA- Resmi internet sayfası)

41 Evik: s. 113-114; Van Daele: s. 14-15.

42 http://www1.interno.gov.it/dip_ps/dia/page/centri_sez_op.html (E.T. 25.03.2015). (Antimafya Araştırma Başkanlığı- Direzione Investigativa Antimafia-DIA- Resmi internet sayfası)

43 David C. Steelman/Marco Fabri: "Can an Italian Court Use the American Approach to Delay Reduction?", The Justice System Journal, Cilt: 29, S: 1, 2008, (s. 1-23), s.2.

teminatına paralel bir şekilde güvence altına alınmıştır. Bu bağlamda savcılık yasama ve yürütme karşısında tamamen bağımsız olup, çalışmalarını bu doğrultuda yürütmektedir. Savcılık bağımsızlığının Anayasal güvence altına alınması ve yürütme organı karşısında güçlü bir konuma getirilmiş olması nedeniyle İtalyan savcılık müessesesi birçok Avrupa ülkesine örnek teşkil edecek bir özelliğe sahiptir.

Savcılık teşkilatının yargısal bağımsızlığı Anayasanın 104-105. maddeleri ile güvence altına alınmıştır. Savcılık yürütme organına bağlı ve onun bir uzantısı veya temsilcisi değildir. Savcılık görevlerini yerine getirirken Adalet Bakanından emir ve talimat almaz. Dolayısı ile Adalet Bakanının savcılığın yargısal faaliyetlerine ilişkin olarak genel veya özel anlamda talimat verme, yönlendirme gibi yetkileri bulunmamaktadır. İtalyan Anayasa'sında Adalet Bakanı'nın görev ve yetkileri tanımlanmış olup, gerek gördüğünde disiplin sürecini başlatmak için Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na başvuru yapma ve yargılama faaliyetlerinin organizasyonu kapsamında gerekli işlemleri yerine getirmekle sınırlıdır. Şunu da hatırlatmak gerekir ki hâkimler hakkında disiplin soruşturmasını başlatma yetkisi sadece Adalet Bakanı'nın tekelinde değildir. Bu süreci başlatma kaynaklarından sadece birisidir⁴⁴.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının en önemli görevi ülkede yargı birliğinin sağlanmasına katkı sağlamaktır. Ülkemiz yargı sistemine paralel şekilde İtalya'da da Yargıtay nezdinde kurulu bulunan Cumhuriyet Başsavcılığı örgütlenmesi vardır. Yargıtay Başsavcısı yargının idaresi ile ilgili en önemli kurum olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun Cumhurbaşkanı ve Yargıtay Başkanı ile birlikte üç doğal üyesinden birisidir. Adalet Bakanı'nın rızası alındıktan sonra Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından ataması yapılan Yargıtay Başsavcısının, İtalyan savcılık teşkilatlanmasında hiyerarşik bir üstünlüğü yoktur⁴⁵.

Savcılık örgütlenmesi ülke genelinde, ülkenin idari yapılanmasına paralel olarak gerçekleştirilmiştir. İtalya genelinde 160 Cumhuriyet Başsavcılığı vardır⁴⁶. Her bir bölgenin ve idari yerleşim yerlerinin savcılığı, kendi yetki alanlarında işlenen genel suçlara ilişkin soruşturma yapmakla yükümlüdür.

2. Savcılık Teminatına İlişkin İtalyan Anayasası Hükümleri

Anayasada yargının bağımsızlığına özel bir vurgu yapılmıştır. Tüm yargı alanında çalışan kişilerin bağımsızlık ve tarafsızlıkları Anayasa ile teminat altına alınmıştır. Normal şartlar altında birçok hukuk sisteminde

44 Çalışma Ziyareti Raporu

45 Çalışma Ziyareti Raporu

46 https://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_form_view.wp?uid=G_MAP (E.T. 25.03.2015).

sadece hâkime tanınıp, savcılara tanınmayan bağımsızlık teminatı, İtalyan hukukunda savcılar için de sağlanmıştır. Bu teminat çerçevesinde ve paralelinde yasal düzenlemeler yapılmış ve buna paralel ikincil yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir⁴⁷.

Savcılık, mahkemeler yanında örgütlenmiş olup, yürütmeye değil, yargı organına bağlıdır. İtalyan sisteminde de savcılık, bir adli organdır. Kurumun başında başsavcı bulunur. Bu başsavcının atamasını Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yapar. İtalya'da savcılar aynı zamanda hâkim statüsündedirler⁴⁸.

Savcıların soruşturma işlemlerindeki görev ve yetkileri aslidir. Kovuşturma aşamasında da yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır. Yani kovuşturma aşamasında savcılar duruşmalara katılmakta ve yaptıkları soruşturmaları, iddia ve delillerini mahkeme aşamasında da savunmaktadırlar. Örgütlü suçlara ilişkin soruşturmayı yapan savcı duruşma aşamasında da bizzat yer almakta ve duruşmaları takip ederek topladığı delilleri bizzat mahkemeye sunmaktadır. Bunun dışında kalan suçlar açısından soruşturmayı yürüten savcıların kendi yürüttükleri soruşturmaların kovuşturma aşamasına bizzat katılma zorunluluğu yoktur. Yani soruşturmayı yürüten savcı ile duruşmalara katılan savcıların aynı kişiler olması zorunlu değildir. Genel suçlar bağlamında önemli olan husus savcılık makamının kovuşturma aşamasında kurumsal olarak temsil edilmesidir⁴⁹.

Savcıların bağımsızlığı Anayasal olarak teminat altına alınmıştır. Anayasada yer alan ve savcıların bağımsız şekilde çalışmalarını teminat altına alan ilkeleri aşağıdaki şekilde belirtebiliriz:

• **Soruşturma yapma zorunluluğu ilkesi:** Savcılık, bir suçla ilgili haber aldığı anda soruşturma başlatmak zorundadır (İtalyan Anayasası m.112). Burada sonucun niteliği önemsizdir. Zira soruşturma başlatılması zorunlu olmak ile birlikte, soruşturma sonrasında dava açılması her olay için zorunlu değildir.

• **Coğrafi teminat ilkesi:** Yasama veya yürütme organı hâkimlerde olduğu gibi, savcılık teminatı bağlamında savcılar görevlerinden alamazlar, başka bir görev yerine naklini sağlayamazlar. Savcıların görev yerleri kendileri istemedikçe değiştirilemez. İtalya Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu savcıların atamasını ve görev yerlerini değiştirmekle yetkili tek yetkili kurumdur. HSYK tarafından savcıların görev yerlerinin değiştirilmesi kişinin talebi yanında, disiplin soruşturması sonrasında da olabilir.

47 Çalışma Ziyareti Raporu

48 Çalışma Ziyareti Raporu

49 Çalışma Ziyareti Raporu

· **Adli kolluktan yararlanma ilkesi:** Yapılan soruşturma ve kovuşturma aşamasında adli kolluk birimleri, yürütmeye bağlı olmayıp, yargının yetki ve sorumluluğu altında faaliyetlerini sürdürürler (İtalyan Anayasası m. 109).

Adli kolluk görevlilerinin soruşturma ve yargılama aşamasında doğrudan yargıya bağlanması, onların emir ve talimatları altına girmesinin Anayasal bir güvence altına alınmış olması önemlidir. Bunun gerekçelerini İtalya'nın organize suçluluk ile mücadele tarihinde bulmak olanaklıdır. İtalyan devleti ve halkının geçmişte suç örgütleri ile yaşadığı sorunla, bu örgütlerin yasama ve yürütme üzerinde sahip olduğu etki; bu etkiden yararlanarak yargı teşkilatına, yargı çalışanlarına ve işleyişine doğrudan ve dolaylı şekilde müdahale etme girişimleri ve buna bağlı olarak örgütlü suçluluk ile mücadelenin zafiyete uğrama ihtimali, suç örgütleri ve suçlulukta mücadelenin inkıta uğramaması adına İtalyan Kurucu Meclisi Anayasalarına yargı lehine adli kolluk teminatını koyma yolunu seçmiştir.

Adli kolluk teminatı ile amaçlanan yasama ve yürütmenin keyfi karar ve uygulamaları ile adli kolluğa müdahale etmelerinin önüne geçmektir. İtalyan yargı sistemi ve çalışanları bu hükmün sağladığı güvence çerçevesinde örgütlü suçlulukla mücadelede önemli başarılar elde etmiş ve bu konuda sorun yaşayan ülkelere de güzel bir örnek teşkil etmiştir.

Yasama organı tarafından yukarıda belirtilen güvenceleri sınırlayan, bu ilkelere zarar veren tüm faaliyetleri Anayasa'ya aykırı olacaktır. Bu ise çıkartılan düzenlemelerin Anayasa Mahkemesi tarafından iptalini sonuçlayacaktır. Yine buna paralel şekilde yürütme organı tarafından bu ilkelere zarar verecek işlem ve eylemler hem Anayasa'ya ve hem de buna paralel çıkartılan yasal düzenlemelere aykırılık teşkil edecektir⁵⁰.

3. Örgütlü Suçlarla Mücadele Bağlamında İtalyan Savcılık Teşkilatlanması

a. Genel Olarak.

İtalya'nın idari yönden teşkilatlanmasına paralel olarak ülke genelinde 160 civarında başsavcılık teşkilatı bulunmaktadır. Kural olarak bu savcılar bölgelerinde işlenen tüm suçlarla ilgili soruşturma yapma yetkisine haizdirler.

50 Adli kolluk üzerinde savcılığın etkinliğini arttırmak amacıyla İtalyan Ceza Usul Kanunu'nun 16.maddesi ile, adli polis amir ve memurları aleyhinde Cumhuriyet savcısının doğrudan soruşturma olanağı getirilmiştir. İtalyan Yasa Koyucu tarafından söz konusu maddenin değiştirilerek, bu kişiler hakkında Adalet Bakanı'nın izni ile soruşturma yapılmasına dair hüküm, İtalyan Anayasa Mahkemesi tarafından, Anayasa'nın 109.maddesine aykırı bulunarak iptal edilmiştir (Öncü: s. 100-101).

İtalya'da örgütlü olarak işlenen suçların yaygınlaşması, çeşitlenmesi ve bu durumun kamu güvenliği, kişi hak ve özgürlükleri açısından tehlike oluşturması üzerine İtalyan Parlamentosu 1992 yılında yasa değişikliği yapma yoluna gitmiştir. Söz konusu düzenlemenin amacı örgütlü suçların, bu konuda uzmanlaşmış savcılıklar tarafından soruşturulmasının temin edilmesi ile buna ilişkin bilgilerin tek bir merkezde toplanarak değerlendirilmesinin yolunu açmaktır.

İtalyan yargı sistemi 3 dereceli bir yargılama modelini benimsemiştir. Buna göre yargı sistemi ilk derece mahkemeleri, bölge istinaf mahkemeleri ve Yargıtay olmak üzere üç dereceye ayrılmıştır. İtalya yargı teşkilatlanması doğrultusunda 26 yerde İstinaf Mahkemesi kurulmuştur. Yargılama aşamasının son halkasını oluşturan temyiz safhası ise Roma'da bulunan Yargıtay tarafından gerçekleştirilmektedir.

1992 yılında çıkartılan yasa çerçevesinde, ülke genelinde teşkilatlanan ve normal olarak tüm suçların soruşturmasını yapmakla yetkili 160 civarındaki savcılık teşkilatlarının yetkisi, örgütlü suçlar açısından sınırlandırılmıştır. Örgütlü olarak işlenen suçlara ilişkin soruşturma yapma yetkisi genel yetkili savcılıkların elinden alınarak İstinaf Mahkemelerinin bulunduğu yer Başsavcılıkları içerisinde oluşturulan özel Bürolara verilmiştir. İstinaf Mahkemeleri yanında bulunan örgütlü suçlarla mücadele Bölge Savcılık Büroları arasındaki koordinasyonu sağlamak ve bu alana ilişkin verileri depolayıp değerlendirmek üzere ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde Örgütlü Suçlarla Mücadele Ulusal Başsavcılığı adında bir yapılanma yoluna gidilmiştir.

Buna göre örgütlü suçlarla mücadele konusunda savcılık teşkilatı şu şekilde oluşmuştur:

1. Örgütlü Suçlarla Mücadele Ulusal Başsavcılığı (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Nezdinde),
2. İstinaf Mahkemelerinin Yanında Kurulu Örgütlü Suçlarla Mücadele Bölge Savcılıkları (26 adet),

Bölge Savcılıklarının oluşumu ayrı bir teşkilatlanma şeklinde olmayıp, İstinaf Mahkemesi'nin bulunduğu yer Başsavcılığı bünyesinde oluşturulan bir örgütlenmedir. Yani örgütlü suçların soruşturmasını yapan Bölge Savcılarının sorumlusu ayrı bir Başsavcı yoktur. İstinaf Mahkemesinin kurulu bulunduğu yer Başsavcısı, Bölge Savcılığının da Başsavcısıdır ve hiyerarşik olarak onun emir ve talimatları doğrultusunda çalışmalarını yürütürler. Yani Bölge Savcılarının yetkileri bir tür iş bölümü niteliğindedir.

b. Örgütlü Suçları Koordine Etmekten Sorumlu Örgütlü Suçlarla Mücadele Ulusal Başsavcılığı/Başkanlığı-DNA ve Yetkileri:

Organize olarak işlenen suçların çeşitliliği ve ülke geneline yaygınlığı, hatta çoğu kez ülke sınırlarını aşarak uluslararası boyut kazanması, örgütün faaliyetlerini gizleme konusundaki becerisi, şekil ve yöntem değiştirme noktasındaki mahareti, iyi niyetli kişi ve kurumlar için öngörülen hukuk kurallarını kullanarak saklanma çabaları, ülke genelinde soruşturma yetkisi bulunan, tüm verilerin uhdesinde toplanıp değerlendirildiği, yapılan legal faaliyetleri koordine etme yeteneği bulunan, konusunda uzmanlaşmış bir kurumun oluşumunu zorunlu kılmıştır.

Bu bağlamda İtalyan yargı sistemi içerisinde 1992 yılında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde teşkilatlanmış, bir başkan (başsavcı) ve 20 savcı yardımcısından müteşekkil, Roma merkezli olarak faaliyet gösteren, Örgütlü Suçlarla Mücadele Ulusal Başkanlığı (Başsavcılığı) (bundan sonra Ulusal Başsavcılık veya İtalyanca kısaltması DNA olarak anılacaktır) oluşturulmuştur. Burada görev yapacak savcı yardımcılarını İstinaf Mahkemesi savcıları arasından seçilir. Kurul başkanı ise, en az 10 yıl deneyimi olan ve organize suçlulukla mücadele konusunda çalışmış hâkim ve savcılar arasından atanan Yargıtay savcıları arasından belirlenir⁵¹.

DNA'nın yetkisi sadece mafya suçları, adam kaçırmaya ve uyuşturucu kaçakçılığıdır. Bununla birlikte DNA bir ulusal savcılık makamı değildir. Bundan dolayıdır ki, doğrudan kendi başına herhangi bir suç ile ilgili soruşturma yürütme yetkisi bulunmamaktadır. Asıl fonksiyonu yetkili olduğu suçlarla ilgili bilgi toplama, birimler arasında uyumu sağlama ve soruşturma yapmakla yetkili bölge savcılıklarının işlemleri ile ilgili yorumlarda bulunmaktır. DNA'nın oluşturulmasının arkasında mafya tipi suç örgütlenmelerinin eylem ve işlemlerini yürüttükleri belirli merkezlerinin olması ve etkinliklerinin siyasi ve ekonomik alanlar ile birçok bölgeyi kaplamasıdır⁵².

Ulusal Başsavcılığın görevlerini şu şekilde belirtmek mümkündür:

aa. Bölge Savcılıkları Arasında Koordinasyon Sağlama

İtalya genelinde faaliyet gösteren 26 adet İstinaf Mahkemesi yanında

51 İtalya Adalet Bakanlığı internet sayfası Örgütlü Suçlarla Mücadele Ulusal Başsavcılığı hakkında bilgi notu (http://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_2_10_1.wp, E.T. 31.05.2015); **Van Daele**: s. 15; **Paoli**: s. 871-872; **Evik**: s. 115; Önleyici kolluk faaliyeti çerçevesinde oluşturulan Anti-mafya Araştırma Başkanlığı'nın (DIA), yargı birimleri nezdindeki karşılığı Örgütlü Suçlarla Mücadele Başkanlığı (Başsavcılığı) (DDA) dir. DDA'nın oluşumu aşamasında bir çok İtalyan hakim ve savcı buna karşı çıkmışlardır. Karşı çıkmalarının temelinde bağımsızlıklarını yitirme korkusu yatmaktaydı. (**Paoli**: s. 871-872).

52 **Van Daele**: s. 15; **Jamieson**: s. 95-96.

kurulu örgütlü suçlardan sorumlu 26 adet Bölge Savcılığı yer almaktadır. Örgütlü suçlar açısından bu savcılıklar arasındaki koordinasyonun ve bilgi alışverişinin sağlanması önem arz etmektedir.

Örgütlü suçlarla mücadele etmekle yetkili ve görevli Bölge Başsavcılıklarının soruşturma yetkisi, buldukları bölgenin idari sınırları ile mahdut olmayıp tüm ülkeyi kapsamaktadır. Her Bölge Savcılığı örgütlü olarak işlenen suçlar açısından İtalya'nın tümünde soruşturma yapma yetkisine sahiptir. Bundan dolayıdır ki zaman zaman Bölge Savcılıkları arasında yetki çatışması yaşanabilmekte veya aynı anda birden fazla Bölge Savcılıkları aynı olayı veya kişiyi soruşturabilmesi olanaklı hale gelmektedir.

Ulusal Başsavcılığın doğrudan soruşturma yapma yetkisi bulunmamaktadır⁵³. Yani herhangi bir şekilde Ulusal Başsavcılık örgütlü olarak işlenen suçlara ilişkin olarak Bölge Savcılarının yetkili olduğu soruşturmaları yürütemez, yürütülen soruşturmalar ile ilgili olarak Bölge Savcılıklarına emir ve talimat veremez. Ulusal Başsavcılığın temel görevi soruşturma yapmak değil, soruşturma yapan savcılık ve adli kolluk arasındaki koordinasyonu sağlamak ve bu savcılıkların uyumlu şekilde çalışmalarını temin etmektir.

Örgütlü olarak işlenen suçların yaygınlığı ve çeşitli, aynı örgütün veya örgüt elemanlarının birden fazla Bölge Savcılıkları tarafından soruşturulmasını mümkün kılmaktadır. Bu ise hem insan kaynaklarının ve mali olanakların etkin ve verimli şekilde uygulanmasını engellemekte hem de soruşturmaların eksik yürütülmesine ve farklı uygulamaların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bunun önüne geçmek, örgütlü suçlulukla etkin, verimli ve doğru şekilde mücadele etmek, yürütülecek soruşturmaların amacına ulaşmasını temin etmek için Bölge zamanında ve doğru şekilde koordinasyonunu zorunlu kılmaktadır.

Bölge Savcılıkları yürüttükleri tüm soruşturmaları, elde ettikleri verileri, kişi isimlerini, soruşturma kapsamında uyguladıkları güvenlik tedbirlerine ait verileri oluşturulan bir merkezi sisteme kayıt etmektedirler. 26 adet Bölge Savcılığı tarafından girilen verilerin tamamı Ulusal Başsavcılık nezdinde bulunan bilgi toplama merkezince değerlendirmeye alınmaktadır. Bilgi merkezi tarafından kullanılan programların yeteneği sayesinde, aynı kişiye veya örgüte yönelik olarak farklı Bölge Savcılığı tarafından yürütülen soruşturmaları, uygulanan tedbirleri ve soruşturma yöntemlerini algılamakta ve ilgili kişileri uyarmaktadır.

Örgütlü suçlar ile ilgili olarak tutulan veri bankasından elde edilen bilgileri değerlendiren Ulusal Başsavcılık aynı örgüte veya örgüt elemanla-

53 Paoli: s. 872.

rına yönelik olarak birden fazla Bölge Savcılığınca soruşturma yürütülüp yürütülmediğini denetlemektedir. Yapılan inceleme sonrasında olumlu bir sonuca vardığında ise ilgili Bölge Savcılıkları ile irtibata geçmekte ve gerek gördüğünde yetkili kişilerini ellerindeki bilgi ve belgeler ile çağırarak durum değerlendirmesi yapmaktadır. Bu değerlendirme sonrasında aynı örgüte ve kişiye yönelik olarak yürütülen soruşturmanın hangi Bölge Savcılığı tarafından yapılacağını tayin ederek, diğer Bölge Savcılığı/Savcılıklarına yönelik yazılı bir talimat vererek yürüttükleri soruşturmalar çerçevesinde elde ettikleri verileri tayin edilen Bölge Savcılığı'na göndermeleri ve soruşturmaları bitirmelerini emretmektedir.

Bazı durumlarda ise Bölge Savcılıkları arasında açık bir yetki anlaşmazlığı sorunu çıkabilmektedir. Yani birden fazla Bölge Savcılığı aynı olayı veya kişiyi soruşturmayı isteyebilmektedir. Böyle bir halin varlığında Bölge Savcılıkları aralarında anlaşamazlar ise, yazılı olarak ellerindeki belge ve bilgileri Ulusal Başsavcılıkla paylaşarak, soruşturmanın hangi Bölge Savcılığı tarafından yapılması gerektiği konusunda belirleme yapmasını talep edebilirler. Bu halde Ulusal Başsavcılık bir belirleme yaparak konuyu taraflarına bildirir.

Ulusal Başsavcılık örgütlü suçlarla ilgili olarak yetkili Bölge Savcılığını tayin ederken bir taktir hakkı kullanmakla birlikte bu yetki sınırsız değildir. Yani Ulusal Başsavcılık belirli kriterleri gözönüne alarak yetkili Bölge Savcılığını tayin etmektedir. Buna göre Ulusal Başsavcılık örgüte, örgütün faaliyetlerini yoğunlaştırdığı yere, işlenen suçların ağırlığına ve çeşidine, soruşturmaya konu suç veya suçların delillerinin yoğunlaştığı mahalle, soruşturmaların geldiği aşamaya, Bölge Savcılıklarının uzmanlaşma alanları gibi hususlara bakarak kararını oluşturmaktadır.

bb. Örgütlü Suçlulukla İlgili Bilgi Toplama ve Değerlendirme

Örgütlü suçlarla ilgili mücadele ile ilgili olarak Ulusal Başsavcılık nezdinde merkezi bir veri bankası vardır. Bunun dışında her Bölge Savcılığının kendi bünyesinde ayrı ayrı bilgi işlem merkezleri ve bilgi depoları vardır. Bütün Bölge Savcılıklarının oluşturduğu veri tabanları, tuttıkları verileri Ulusal Başsavcılık veri tabanına gönderir ve böylece merkezi bilgi bankası oluşur.

Örgütlü suçlara ilişkin olarak soruşturma safhasındaki bilgiler yanında kovuşturma aşamasındaki tüm veriler bilgi bankasına kayıt edilir. Bunların dışında genel kolluk, adli kolluk ve ilgili devlet kurum ve kuruluşları nezdinde yer alan ve suç örgütleri ile ilgili veriler de toplanarak bu veri bankasında saklanır.

Ulusal Başsavcılığın toplanan tüm bilgilere doğrudan erişim hakkı vardır. Ulusal Başsavcı bu veri bankası sayesinde koordinasyon ve bilgileri değerlendirme görevini yerine getirmektedir.

Ulusal Başsavcılık toplanan bu verileri değerlendirerek yapacağı değerlendirme doğrultusunda elde edilen verileri Bölge Savcılıklarına göndererek soruşturma başlatılmasını sağlayabilir.

Tüm Bölge Savcılarının kendilerine verilen yetkilendirme çerçevesinde, Ulusal Başsavcılık nezdinde tutulan veri bankasından yararlanma yetkisi vardır. Yürüttükleri soruşturmalar ve devamında bunların kovuşturulması aşamasında gerek duydukları verileri sistem üzerinden süzerek alabilirler.

Ulusal Başsavcılık ve Bölge Savcıları dışında bilgi bankasına diğer kurum ve kuruluşların doğrudan ulaşım olanağı yoktur. Başka kişiler ve kurumlar tarafından herhangi bir talep edildiğinde, gerekçesi ve kapsamı bildirilen talep Ulusal Başsavcılık tarafından değerlendirilerek istenen bilginin verilip verilmeyeceğine veya talebin kısmen ya da tamamen karşılanıp karşılanmayacağına karar verilir.

c. Örgütlü Suçları Soruşturmaktan Sorumlu Bölge Savcılıkları ve Yetkileri (DDA)

1992 yılında Ulusal Başsavcılık kurumuna paralel olarak, organize suçlulukla mücadelenin etkin şekilde yapılması için, bu suçları soruşturmakla yetkili Bölge Savcılıkları kurulmuştur. Bölge savcılıkları İstinaf Mahkemelerinin olduğu yer Başsavcılıkları nezdinde bir tür özel büro şeklinde örgütlenmiştir ve istinaf mahkemelerinin sayısına paralel olarak 26 bölgede oluşturulmuştur. Bunların, bünyesinde buldukları başsavcılıklar haricinde bağımsız bir yapıları yoktur⁵⁴.

Ulusal Başsavcılık makamının doğrudan örgütlü suçlara ilişkin soruşturma yapma yetkisi yoktur. Gerek duyulan hallerde örgütlü suçlara ilişkin olarak soruşturma işlemleri Bölge Savcılıkları tarafından yürütülür. Bölge Savcılıklarının görev alanına giren bir suça ilişkin herhangi bir ihbar alan veya yürüttüğü soruşturmanın bu savcılıkların yetki alanına girdiğini anlayan savcılıklar, ellerinde bulunan tüm bilgi ve belgeleri Bölge Savcılıklarına göndermek zorundadır.

Bölge Savcılıklarının soruşturma yetkileri, uhdesinde buldukları İstinaf Mahkemelerinin yetki sahaları ile sınırlı olmayıp, tüm ülkeyi kapsamaktadır. Her Bölge Savcılığı örgütlü suç bağlamında İtalya'nın tamamında soruşturma yapabilir ve sonrasında kovuşturma açılmasını temin

⁵⁴ Evik: s. 116.

ederek kovuşturmaları takip edebilir.

Örgütlü suçlarla ilgili Bölge Savcılıkları arasındaki yetki, örgütün faaliyetlerinin yoğun olduğu yer ile işlenen suçların ağırlık ve önemi birlikte değerlendirilerek belirlenir.

Bölge savcılıkları yetkili oldukları soruşturmalar ile ilgili olarak gerek gördüklerinde ülke genelindeki tüm adli kolluk görevlilerine doğrudan emir ve talimat verebilirler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel kişi ve kuruluşlardan bilgi talep edebilirler.

Bölge Savcıları ülke genelinde soruşturmaya özgü güvenlik tedbirleri uygulanmasını mahkemeden veya adli kolluktan talep edebilirler. Örneğin yakalama, gözaltına alma, arama veya benzeri tedbirlerin uygulanmasını isteyebilirler.

Bölge Savcılıklarının soruşturma aşamasından sonra, örgütlü suçlar ile ilgili yapılan kovuşturma aşamasında da önemli görevleri vardır. Zira genel suçlardan farklı olarak, örgütlü suçlara ilişkin kovuşturma aşaması soruşturmayı yürüten savcı veya savcılar tarafından bizzat takip edilir. Bu yöntem ile tüm delilleri toplayan, değerlendiren, soruşturmanın her aşamasını en ince ayrıntılarına kadar bilip yürüten, soruşturmaya konu örgüt, suç ve kişiler hakkında yeterli bilgiye sahip savcı veya savcılarının kovuşturma aşamasını takip etmeleri temin edilmek suretiyle, etkin şekilde yürütülen soruşturma aşamasının kovuşturma aşaması ile taçlandırılması ve olumlu sonuçlanması sağlanmak istenilmektedir.

Bölge Savcılıklarının en önemli görevlerinden birisi de diğer Bölge Savcıları ile uyum ve koordineli şekilde çalışmak zorunda olmalarıdır. Bunun için elde ettikleri tüm verileri zamanında ve eksiksiz olarak Ulusal Başsavcılık veri tabanına işlenmek üzere kendi veri tabanlarına işlemeleri gerekir.

aa. Bölge Özel Savcılıklarının soruşturmakla yetkili olduğu suçlar

Bölge Savcılıklarının soruşturmakla yetkili oldukları suçlar örgütlü olarak işlenen suçlar, terör eylemleri, uluslararası kaçakçılık suçları, sigara kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, mafya metodu ile gerçekleştirilen suçlar, kimyasal-tehlikeli atıklar ile ilgili suçlar, haraç kesme, şantaj, örgütlü olarak işlenen Kara para aklama suçlarıdır.

bb. Örgütlü Suçlulukla Mücadele Edecek Savcılarının Seçimi ve Görevlendirilmesi

Genel olarak hâkim ve savcılarının atama ve yetkilendirmeleri Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) tarafından gerçekleştirilmektedir.

Ancak Bölge Savcılıklarında çalışacak savcıların ataması doğrudan HSYK tarafından yapılmaz.

Bölge Savcılıklarında çalışmak gönüllülük esasına tabidir. Örgütlü suçlarla mücadele bürosunda çalışmak isteyen savcılar öncelikle bağlı buldukları Başsavcılara talepte bulunurlar. Söz konusu talep savcılarının bağlı buldukları Başsavcı tarafından incelemeye tabi tutulur. Bu değerlendirme sonrasında ilgili Başsavcı bir kanaat raporu hazırlayarak savcının talebini Ulusal Başsavcılığa gönderir. Mahalli Başsavcı kanaat raporunu hazırlarken, talepte bulunan savcının örgütlü suçlulukla ilgili bilgi birikimini, yürüttüğü soruşturmalardaki başarı ve becerisini, aldığı eğitimleri, katıldığı kursları gözönüne alır.

Bölge Savcılıklarında çalışmak isteyen savcının talebini, ilgili Başsavcının raporunu, raporuna esas alınan hususları gözönüne alan Ulusal Başsavcı talep konusunda olumlu veya olumsuz bir karar verir. Olumlu karar verdiği takdirde örgütlü suçlarla soruşturma yapmak üzere talepte bulunan savcıya yetki verip onun atamasını gerçekleştirir. Ulusal Başsavcı yaptığı bu atamaya ilişkin olarak HSYK'yı bilgilendirir.

Bölge Savcılıklarında görev yapmak üzere atanan bir savcı, söz konusu görevde en fazla 10 yıl süreyle çalışabilir. Bu süre sonrasında yetkisi sona erer ve genel yetkili savcı olarak bulunduğu yer Başsavcılık nezdinde çalışmalarını devam ettirir.

Ataması yapılan özel yetkili savcılar her 2 yılda bir Ulusal Başsavcılık tarafından bir değerlendirmeye tabi tutulur. Yapılan değerlendirme sonrasında Ulusal Başsavcılık ilgili savcının Bölge Savcılığında çalışmasına devam edip etmemesine karar verir. Ulusal Başsavcılığın olumsuz kararlarını gerekçelendirmesi ve ilgisine bildirmesi gerekir.

cc. Bölge Savcılığında Yetkili Savcılar Arasında Dosya Dağıtım ve Geri Alınması Usulü

Yukarıda da belirtildiği üzere Bölge Savcılarını buldukları İstinaf Mahkemesi yanında faaliyet gösteren İstinaf Mahkemesi'nin bulunduğu yer Başsavcılığı nezdinde ve hiyerarşisinde görev yaparlar. Dolayısıyla Bölge Savcılıkları kurulu buldukları yer Başsavcılığı'nın gözetim ve denetimi altında çalışmalarını yürütürler. Bölge Savcılarının iş bölümü ve dosya dağıtımını da bu nedenle bağlı buldukları Başsavcı tarafından yerine getirilir.

Örgütlü suçlar ile ilgili soruşturmalar doğrudan Bölge Savcılarını tarafından yerine getirilir. Bölge Savcılarınından sorumlu Başsavcının kendisinin soruşturma yapması olanaklıdır. Ancak bu çok istisnai hallerde kulla-

nılabilen bir yetki olup, sık başvuru olan bir yöntem değildir.

Bölge Savcıları ile sorumlu Başsavcı arasında yürütülen soruşturmanın usul ve yöntemleri hakkında bir fikir ayrılığı çıkabilir. Böyle bir durumda gerekçeleri gösterilmek ve yazılı olarak bildirilmek suretiyle Başsavcı tarafından yürütülen soruşturma ilgili savcısından alınarak başka bir savcıya verilebilir. Ancak İtalyan uygulamasında bu çok sık rastlanan bir durum değildir.

Bölge Savcıları tarafından Başsavcıya haber verilmeden herhangi bir soruşturma yürütemez. Başlatılan her soruşturma veya ihbar doğrudan Başsavcıya haber verilir, Başsavcı kendisine gelen bu bilgiyi değerlendirerek soruşturmayı hangi Bölge Savcısının yapacağına karar verir.

Başsavcı tarafından yürüttüğü soruşturma dosyası elinden alınan savcı, Başsavcının kararına itiraz edebilir. Bu halde konu her adliye içerisinde teşkilatlanmış bulunan Bölge Yargı Kurulları (bir tür Adli Komisyon teşkilatlanması) tarafından değerlendirilerek nihai olarak karara bağlanır.

Genel suçlar açısından savcılar arasında dosya dağıtımını belirli kriterler temel alınarak oluşturulan bir program çerçevesinde bilgisayar sistemi gerçekleştirmektedir. Ancak örgütlü suçlara ilişkin dosya dağıtımını bizzat ilgili Başsavcı tarafından yerine getirilmektedir. Başsavcı dosya dağıtımını yaparken takdir hakkını kullanmakla birlikte, bu sınırsız ve keyfi bir hak ve yetki değildir. Başsavcının uymak zorunda olduğu bazı kurallar vardır. Başsavcı dosya dağıtımını bu prensipler doğrultusunda gerçekleştirir. Başsavcı dosya dağıtımında öncelikle soruşturmanın hangi örgüte ilişkin olduğunu kontrol eder. Zira Bölge Savcıları örgüt bazlı olarak uzmanlaşmışlardır. Belirli örgütlerin faaliyetlerini soruşturmak ve takip etmekte uzmanlaşmış savcılar bulunmaktadır. Bu bağlamda yeni bir soruşturma dosyası, soruşturmaya konu örgüt, kişi ve olaylar ile ilgili bilgi sahibi olan ve uzmanlaşmış savcıya tevzi edilir. Yine bunun dışında savcılarının sahip oldukları bilgi birikimi ve kişisel özellikler de soruşturma dosyalarının tevzi edilmesinde önemli verilerdir. Başsavcının verdiği kararlar gerek duyulduğunda, bu ilkeler ve teamüller temel alınarak değerlendirilir.

dd. Soruşturmanın Gizliliği İlkesi Bağlamında Bölge Savcılıkları Tarafından Yürütülen Soruşturmalar

Genel olarak soruşturma aşaması belirli istisnalar dâhilinde gizlidir. Soruşturmanın belirli aşamasına göre herkese karşı uygulanan bu ilke, soruşturmanın geldiği aşama itibarıyla soruşturma konusunun şüpheli tarafından öğrenilmesi ile kısmen yumuşatılabilmektedir. Bu bağlamda şüpheli veya müdafii soruşturma kapsamında belirli bilgi ve belgelere

ulaşma olanağı elde etmektedirler. İtalyan yargı sisteminde de soruşturma aşaması gizlidir. Bu gizlilik tahkikat aşaması bitene kadar belirli istisnalar haricinde devam eder.

İtalyan yargı sisteminde başlatılan soruşturmanın bitirilmesi açısından azami bir süre öngörülmüştür. Buna göre genel suçlar açısından bu süre 6 ay olup ağır suçlar açısından ise 1 yıldır. Bu süreler ön soruşturma hâkiminin yapacağı değerlendirme sonrasında genel suçlar açısından 6 ay, ağır suçlar açısından ise 1 yıl daha uzatılabilir. Toplam süre normal suçlar açısından 1 yıl, ağır suçlar açısından ise 2 yılı geçemez⁵⁵. Sürenin önemi ve yaptırım gücü, süre geçmesinden sonra elde edilen verilerin yargılama aşamasında hâkim tarafından değerlendirme dışı bırakılacak olmasıdır⁵⁶.

Genel suçlara hakkında yürütülen soruşturmalara ilişkin savcılık tarafından talep edilen soruşturmanın gizliliği süresinin bir 6 ay daha uzatılma talebi ön soruşturma hâkimi tarafından şüpheliye bildirilir. Ancak böyle bir bildirim örgütlü olarak işlenen suçlara ilişkin olarak yapılmaz. Bu örgütlü suçlara ilişkin olarak yürütülen soruşturmanın mahiyetinin bir gereğidir. Aksi durumda örgütlü suçlulukla mücadele imkânsız hale gelir. Hakkında alınan iletişimin denetlenmesi, ortam dinlenmesi, teknik araçlarla izleme gibi tedbirler anlamsız hale gelir. Bu ve benzeri soruşturma yöntem ve tekniklerinin kendisinden beklenen sonucu doğurması için muhatabının bu tedbirlerden haberdar olmaması gerekir.

Bölge Savcılarında sorumlu olan Başsavcıya karşı soruşturmanın gizliliği ilkesi uygulanmaz. Zira Bölge Savcıları, hiyerarşik işleyişte emrinde çalıştıkları Başsavcı adına faaliyetlerini yürütürler. Bu bağlamda Başsavcının talep ettikleri bilgi ve belgeleri kendisi ile paylaşmak zorundadırlar. Bu bilgilendirme çerçevesinde Başsavcı, Bölge Savcıları arasındaki iş bölümünü yapmakta, soruşturmanın geldiği safhayı kontrol edebilmekte, müdahale gereken bir konu olup olmadığını denetleyebilmektedir.

VI. Organize Suçluluğu İle Mücadele Kapsamında Uygulanan Önleme Tedbirleri⁵⁷

Organize suçlulukla mücadele çerçevesinde İtalyan yargı sistemi içerisinde sadece bastırma yöntemleri değil, bunun öncesinde veya bununla birlikte önleme tedbirlerine de yer verilmiştir. Bir suç işlendikten sonra uygulanan güvenlik tedbirleri ile önleme tedbirleri arasında önemli bir

55 **The Criminal Justice System In Italy**, s. 1 (http://impli.sitlec.unibo.it/pdf%5CImPLI_FactSheetItaly_EN.pdf, E. T. 06.02.2015); **Van Daele**: s. 12-13; **Alison Jamieson**: *The Antimafia: Italy's Fight Against Organized Crime*, MacMillan, 2000, s.42; **Pradel**: s.23.

56 **Pradel**: s.23.

57 Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Evik**: s.96-106.

farklılık vardır. Önleme tedbirleri, suçun işlenmesinden sonra değil, suç işlenmeden fakat suç oluşturabilecek fiillerin icra edilmesinin önüne geçerek bunların oluşturacağı sosyal tehlikeyi bertaraf etmek için uygulanır⁵⁸.

İtalyan hukuk sisteminde önleme tedbirlerini kişisel ve malvarlığına ilişkin önleme tedbirleri olarak ikili bir ayrıma tabi tutmak mümkündür. Sözlü uyarı, giriş yasağı veya özel gözetim altında bulundurma (zorunlu ikamet) tedbirleri kişisel önleme tedbirleridir. Malvarlığına ilişkin olanlar ise; malvarlığı unsurlarının idaresinin geçici olarak durdurulması, el koyma, müsadere ve kefalettir⁵⁹.

575 sayılı Yasa'ya göre Malvarlığına ilişkin önleme tedbirleri sadece örgüt üyelerine değil, bunların eşleri ve çocukları ile bu kişilerle resmi olarak beş yıldan fazla birlikte yaşayan kişiler hakkında da uygulanabilir. Yine gerçek kişiler yanında, oluşturulan düzel kişilikler ile doğrudan veya dolaylı olarak örgüt üyelerinin kurduğu tüzel kişiliklerden fayda sağlayan diğer kişilere ait tüzel kişilikler hakkında da tedbir kararları uygulanabilir⁶⁰.

Kişisel ve malvarlığına ilişkin tedbirlerin uygulanmasını gerektiren delil, belirti ve emareler ortaya çıktığında kişinin bulunduğu yer emniyet müdürü, anti mafya savcılığı veya yetkili mahkeme nezdindeki savcılık yetkili hâkime başvurarak bu tedbirlerin uygulanması için karar talep edebilir. Talepte bulunabilmek için gerekli olan ve tedbirin uygulanabilmesi için gerekli olan belirti ve şüpheye dayanak teşkil edebilecek veriler idari ve adli makamlar tarafından, yasanın tanıdığı tüm imkânlar ve devlet sistemi içerisinde oluşturulan veri bankaları (tapu sicilleri, noter, vergi dairesi arşivleri, trafik sicilleri, ticaret sicilleri, ticaret odası bilgi bankaları, kredi ve finans kurumları arşivleri) kullanılarak temin edilebilir⁶¹.

Kişisel ve malvarlığına ilişkin önleyici tedbirlerin öncesinde ve sonrasında, suç örgütlerinin bireysel veya kurumsal olarak gerçekleştirdikleri iktisadi faaliyetler çerçevesinde elde ettikleri ekonomik değerleri kullanarak piyasa koşulları içerisinde kendilerine legal veya illegal yollardan haksız menfaat temin etmelerinin önüne geçmek amacıyla başkaca tedbirler öngörülmüştür. Bunların temel amacı suç örgütlerinin ekonomik yapıya sızıp yayılmasının önüne geçilmesidir⁶².

58 **Policy Brief**; s.1-2.

59 İtalyan İçişleri Bakanlarından Roberto Maroni yaptığı bir açıklamada 2009-2010 yıllarında organize suçluluk bağlamında el konulan veya müsadere edilen malvarlığı değerlerinin yaklaşık değeri 21 milyar Avro'dan fazla olduğu belirtilmiştir (**Policy Brief**; s.4).

60 **Policy Brief**; s.4-5.

61 **Sözür**: Organize Suçluluk, s. 265; **Policy Brief**; s.2, 4-5.

62 **Policy Brief**: s.1

Malvarlığına ilişkin tedbir kararı verilebilmesi için iki şartın gerçekleşmesi gerekir. Birinci şart tedbire konu malvarlığı unsurunun doğrudan veya dolaylı olarak hakkında tedbir istenen kişinin kullanımında olması gerekir. İkinci şart ise, kişinin ekonomik faaliyetleri ile resmi gelir seviyesi ve sahip olduğu malvarlığı arasında orantısızlık bulunması veya talebe konu malvarlığı unsurlarının suç faaliyetlerinden elde edildiğine veya bu tür faaliyetlerin bir sonucu olduğuna dair yeterli delilin bulunmasıdır⁶³.

Suç örgütlerine (mafya) üye olduklarına dair elde edilen belirtiler çerçevesinde haklarında kişisel veya malvarlığına ilişkin önleyici tedbir kararları alınan ve bu kararları kesinleşen kişiler ile bu bağlamda işledikleri suçlar nedeniyle haklarında kesinleşmiş mahkûmiyet kararları bulunan veya cezaları temyiz aşamasında olanlar, lisans, izin veya ruhsat alamazlar, kamu idaresine ilişkin iş, mal ve hizmetlerin teminine yönelik açılan ihalelere iştirak edemezler, ticaret odalarına kayıt yaptırılmazlar veya başkaca iktisadi girişimcilik faaliyetlerinde bulunamazlar. Bu çerçevede, daha önceden verilen benzeri izinler, lisanslar veya ruhsatlar geriye alınır ve oluşturulan kayıtlarda silinir.

Suç örgütlerinin elde ettiği hukuka aykırı ekonomik gelirleri kullanarak kamu ihalelerine iştirak etmelerini önlemek amacıyla ihale süreçleri daha şeffaf hale getirilmiştir.

Organize suçlulukla mücadele açısından İtalyan yaklaşımının özelliklerinden birisi de, bir mafya üyesi üzerine atılı suçlamadan kurtulmuş olsa da, bu kişilerin eylemlerinin oluşturduğu sosyal tehlikelilik gözönüne alınarak, kendilerine uygulanan bir kısım tedbirler doğrudan suçsuzluğunu gösterir mahkeme kararının doğal bir sonucu olarak kalkmaz. Bu tür bir karar mafya üyeliğinden şüpheli bulunan kişinin malvarlığı üzerine tedbir konulmasına veya bu değerlere el konulmasına dayanak teşkil edebilir. Bu yaklaşıma batı Avrupa demokrasilerinde rastlamak olanaklı değildir⁶⁴.

Karapara aklama amacıyla en çok kullanılan alan finansal sektör ve sıklıkla kullanılan metotlar ise finans sektörü tarafından kullanılan iktisadi araçlardır. Bunun önüne geçmek amacıyla finansal sektör işlemlerine ilişkin düzenlemeler getirilerek, belirli miktar üzerindeki para aktarımlarının kayıt altına alınması, isimsiz para dolaşımının önüne geçmek amacıyla belirli miktar üzerindeki çek vb. belgelerin isme düzenlenmesi zorunlulukları getirilmiştir⁶⁵.

63 Policy Brief; s.5;

64 Policy Brief; s.2.

65 Santino: (<http://www.freemasonrywatch.org/mafia.html>, E.T. 06.02.2015).

İtalyan hukuk sisteminde yukarıda belirtilen verilerin elde edilmesi, alınan kararların ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından öğrenilerek buna göre hareket edilmesini temin etmek amacıyla Başbakanlık koordinasyonunda merkezi bir bilgi havuzu oluşturulmakta, burada toplanan veriler talep eden ilgili kişilerle paylaşılmaktadır.

VII. Savcılık-Adli Kolluk İlişkisi

A. İtalyan Sisteminde Adli Kolluk ve Teşkilatlanması

İtalyan yargı sisteminde birden fazla adli kolluk teşkilatı bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri şehir/devlet/genel polisi, jandarma ve mali polistir. Şehir polisi İçişleri Bakanlığına, jandarma ise Genel Kurmay'a bağlıdır. Her iki kolluk biriminin temel görevi kamu güvenliğini temin etmektir. Mali polis ise kamu güvenliğini korumanın yanında, özellikle mali suçlar ve kaçakçılık ile ilgili daha çok Maliye Bakanlığının yetki alanına giren konulardan sorumludur⁶⁶.

Yukarıda belirtilen adli kolluk birimleri dışında Belediye sınırları içerisinde faaliyet gösteren belediye zabıtası; orman ve korulukların korunmasından sorumlu olan ve Tarım Bakanlığı bünyesinde görev yapan orman zabıtası ile Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmalarını yürüten cezaevi polisi de adli kolluk olarak yetki ve sorumluluklara sahiptir⁶⁷.

Üç ana kolluk biriminin il ve ilçelerde teşkilatlanmaları bulunmaktadır. Kolluk görevlileri arasında idari teşkilatlanmaya bağlı olarak herhangi bir yetki sınırı yoktur. Bütün kolluk birimleri buldukları mülki sınırlar dâhilinde görevli ve yetkilidirler. Yani polis bölgesine jandarma, jandarmanın bölgesine ise polis bakabilir, buralarda soruşturmalar yapabilir veya adli ya da önleyici kolluk faaliyetlerini icra edebilir. Ancak genellikle şehir dışında kalan kısımlarda jandarmanın faaliyetleri daha etkin ve yoğundur.

Kolluk görevlilerinin yetki sınırlarının genişliğinin doğal sonucu olarak soruşturma aşamasında savcı tüm kolluk birimlerine adli sorumluluk yükleyebilir. Savcı tarafından, yürütülen bir soruşturma kapsamında, görev verilmesi halinde, artık talimat verilen kolluk görevlisi "adli kolluk" sıfatını kazanır. Anayasa'nın 109. maddesine paralel olarak İtalyan Ceza Usul Yasasında düzenlemeler yapılmış ve adli polisin adli birimlerin emir ve talimatlarını yerine getirmek zorunda olduğu vurgulanmıştır. Her Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde özel adli kolluk birimleri bulunmaktadır.

66 **The Criminal Justice System In Italy**, s. 2; İtalyan yargı sistemindeki yer alan genel ve adli kolluk hakkında ayrıntılı bilgiler için bkz. **Mehmet Öncü**: Adli Kolluk, İzmir 1997 (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), s.64 vd.

67 **The Criminal Justice System In Italy**, s. 2.

dır. Genel kolluk ile adli kolluk ve savcılık birimleri arasında çok sıkı bir bağ vardır⁶⁸.

İtalyan hukuk sistemine örgütlü suçlara karşı mücadele için Bölge Savcılıklarının oluşturulmasına dayanak teşkil eden yasa değişikliği esnasında, yani 1992 yılında, Bölge Savcılıklarına bağlı özel bir adli kolluk birimi oluşturulması düşünülmüş ve bu hayata geçirilmiştir. Bu bağlamda 26 yerde Bölge Savcılıkları yanında, savcılığa bağlı, savcılığın talimat, gözetim ve denetimi altında çalışan adli kolluk birimleri oluşturulmuştur. Bunun dışında kolluk görevlilerinin kendi hiyerarşisi içerisinde ihtisaslaşmış başka birimleri de yer almaktadır.

Kolluk birimleri bünyesinde örgütlü suçlarla mücadele konusunda uzmanlaşmış özel birimler bulunmaktadır. Jandarma örgütlenmesi içerisinde yaklaşık 1000 kişiden oluşan özel bir operasyon grubu terör ve organize suçlarla mücadele konusunda çalışmalarını yürütmektedir⁶⁹. Yine şehir polisi bünyesinde benzeri görevleri icra eden 200, gümrük (mali) polis içerisinde ise 600 kişiden müteşekkil merkezi bir birim oluşturulmuştur⁷⁰. Bu birimler arasında uyumu sağlama ve bunlarla benzer şekilde faaliyette bulunma konusunda DIA (Anti-mafya Araştırma Başkanlığı) de yetkilidir. Benzeri yetkilere sahip birden fazla oluşumun var olmasının en önemli sakıncalarından birisi, aralarında olumsuz rekabetin oluşması ve bunun doğal sonucu olarak ta bilgi gizleme vakalarının meydana gelmesidir⁷¹.

B. Adli kolluk-yürütme ilişkisi

Yürütülen soruşturma ile ilgili olarak adli kolluk görevlileri genel idari kolluk hiyerarşisi içerisinde sorumlu oldukları amirlerini bilgilendirmek durumunda değildirlir. Bazı soruşturmalar özel gizlilik gerektirir. Bu bağlamda savcılığın yaklaşımı önemlidir. Yani savcı soruşturma ile ilgili olarak kimseye bilgi verilmeyecek şekilde bir talimat vermiş ise bu durumda adli kolluk görevlileri kesinlikle hiyerarşik amirlerine bilgi veremezler. Bu konuda özel bir savcılık emri olup olmadığı önem arz etmektedir⁷².

Adli kolluk görevlileri idari amirlerine savcının talimatı doğrultusunda yürüttükleri soruşturmalar hakkında bilgi veremezler. Adli süreçlerle ilgili olarak amirleri bilgi talep edemezler. Zira soruşturma aşaması gizlidir. Taraflarının dahi öğrenemediği bilgileri, soruşturmanın tarafı olmayan amirlerinin öğrenilmesi düşünülemez. Adli kolluk amirlerinin soruş-

68 *The Criminal Justice System In Italy*, s. 2.

69 *Van Daele*: s. 16.

70 *Jamieson*: s. 79.

71 *Jamieson*: s. 84.

72 Çalışma Ziyareti Raporu

turma ile ilgili bilgi alamama süresi, tahkikat aşaması bitene kadardır. Bu süre normal suçlara ilişkin soruşturmalarda 6 ay örgütlü suçlara ilişkin soruşturmalarda ise 1 yıldır⁷³.

C. Adli Kolluk-Savcılık İlişkisi

İtalyan yargı sisteminde yer alan kolluk güçleri ile savcılık birimleri arasındaki ilişkileri, kapsam ve derecelerine göre üç dereceli olarak belirtebiliriz. Öncelikle, savcılar kanunen adli kolluk olarak görevlendirilmiş bütün polis memurlarından yararlanabilirler. Bu hüküm tüm kolluk birimlerini kapsamaktadır. İkinci olarak ise, kolluk birimleri nezdinde adli kolluk teşkilatları bulunmaktadır. Bu birimlerde görevli kolluk güçleri ile savcılık ilişkisi daha belirgindir. Üçüncü derecede ise, savcılık birimleri nezdinde/bünyelerinde/organizasyonlarında görevli kolluk görevlileri bulunmaktadır. Bunlar polis, jandarma ve mali polisten görevlendirilen ve sadece adli görevleri yerine getirmek için istihdam edilen kolluk elemanları olup sadece savcılara ve Başsavcılara bağlı olarak görev yaptırılır⁷⁴.

Anayasaya göre adli kolluk soruşturma aşamasında savcılığın emrindedir. Yani polis, jandarma ve mali polis yürütülen soruşturmalar bağlamında, savcılığın talepleri doğrultusunda savcının emrine bağlı olarak çalışırlar.

Soruşturma aşamasında savcının görevlendirdiği adli kolluk görevlisi yürütme organı tarafından, savcının izni olmadan değiştirilemez⁷⁵.

İtalya'da savcıların ve diğer adli makamların adli kolluk görevlileri üzerinde disiplin yetkileri bulunduğu gibi, özlük hakları bakımından da bir kısım yetkilere haizdirler⁷⁶.

Adli kolluk görevlileri suçüstü ve yakalama gerektiren durumlarda haberdar olduğu suçu derhal, diğer hallerde ise en yakın zamanda yazılı olarak gerekçelerini de belirtmek suretiyle öğrendikleri suçları savcılığa bildirmek zorundadır.

Adli kolluk görevlileri, hiyerarşisi içerisinde çalıştıkları kurum içerisinde organik olarak bağımlıdırlar. Ancak soruşturma aşamasında icra edecekleri soruşturma görevi nedeniyle bu hiyerarşik yapıdan koparak doğrudan savcıya bağlı ve onun emrinde çalışır duruma geçerler.

Adli kolluk örgütlü suçlar ile ilgili olarak öğrendiği suçu derhal ve

73 Çalışma Ziyareti Raporu

74 Öncü: s. 182-183.

75 Çalışma Ziyareti Raporu

76 Öncü. s. 274.

fakat en geç 24 saat içerisinde Bölge Savcılığına bildirmek zorundadır. Genel suçlarda ise böyle bir süre yoktur. Adli kolluk ve genel kolluk birimleri kendilerine gelen ihbarları inceler ve ön değerlendirme yaptıktan sonra suç şüphesi olduğunda savcıya bildirir⁷⁷.

Adli kolluk üzerinde savcılığın etkinliğini arttırmak amacıyla İtalyan Ceza Usul Kanunu'nun 16.maddesi ile, adli polis amir ve memurları aleyhinde Cumhuriyet savcısının doğrudan soruşturma olanağı getirilmiştir. İtalyan Yasa Koyucu tarafından söz konusu maddenin değiştirilerek, bu kişiler hakkında Adalet Bakanı'nın izni ile soruşturma yapılmasına dair hüküm, İtalyan Anayasa Mahkemesi tarafından, Anayasa'nın 109.maddesine aykırı bulunarak iptal edilmiştir⁷⁸.

VIII. İtalyan Ceza Sisteminde Örgütlü Suçlar Bağlamında Soruşturma Aşamasında Savcılığın Yetkileri ve Koruma Tedbirleri

İtalyan Ceza Yargılama Sistemi içerisinde gerek genel suçlar açısından ve gerekse organize olarak işlenen suçlar açısından savcılara özel yetkiler tanınmıştır. Bu başlık altında zaman zaman genel suçlarla ilgili bilgiler verilecek olsa da, inceleme konumuz olan örgütlü suçlulukla ilgili savcılar tarafından kullanılan yetkileri ve bu bağlamda koruma tedbirlerini kısaca inceleme konusu yapılacaktır.

A. Yakalama ve Tutuklama

Yakalama kişi özgürlüğünü kısıtlayan ve ona müdahale eden bir soruşturma yöntemidir. Bu nedenle genel kural çerçevesinde gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcının ve normal durumlarda ise hâkim kararı ile kullanılabilir bir tedbirdir. Ancak bazı hallerde mahkeme veya savcılık kararı olmaksızın doğrudan kolluk görevlileri tarafından yakalama yapılması mümkündür.

Kolluk görevlileri tarafından yakalama yapılabilecek haller⁷⁹;

- Kişi suçu işlerken, yani suçüstü halinde iken kolluk görevlilerince fark edilmiş ise bu halde yakalanabilir. Olay yerine gelen kolluk görevlisi mahkeme kararı olmaksızın yakalama yapar.
- Suç işlemiş ve üzerinde suç delillerini taşıdığı görülen kişiler de kolluk görevlisi tarafından mahkeme veya savcılık kararına gerek kalmaksızın yakalanabilir.
- Yine kolluk görevlilerinin suçun işlendiğinden haberi olmuş ve şüp-

⁷⁷ Çalışma Ziyareti Raporu

⁷⁸ Öncü: s. 100-101.

⁷⁹ Çalışma Ziyareti Raporu

helinin kaçma ve delilleri karartma tehlikesi var ise bu durumda da yakalama yapabilirler.

Adli kolluk görevlileri yakalama yaptıktan sonra derhal ve en geç 24 saat içerisinde bunu savcılığa haber vermek zorundadır. Onu takip eden 24 saat içerisinde ise savcı, ön soruşturma talep eden evrakları hazırlayarak ön soruşturma hâkime ibraz etmek durumundadır. Hâkim ön soruşturma yapılmasına karar vermiş ise bu durumda yakalanan kişinin tutuklanmasına veya adli kontrol altına alınarak serbest bırakılmasına karar verebilir.

Savcı ön soruşturma gerek duymuyor ise bu durumda yakalama kararını doğrudan sona erdirerek kişiyi serbest bırakabilir.

Soruşturma aşamasında yakalama halleri;

· Soruşturma aşamasında yakalama tedbirinin uygulanması gerektiğinde, savcı yakalama talebini ön soruşturma hâkiminden talep eder. Hâkimden alınacak karara göre yakalama işlemi gerçekleştirilir. Savcılık çıkarttığı yakalama emrini adli kolluğa gönderir⁸⁰.

Örgütlü suçlarda yakalama;

Yukarıda genel suçlara ilişkin izah edilen yakalama usulü örgütlü suçlara ilişkin soruşturmalar açısından da genel olarak geçerlidir. Bununla birlikte örgütlü suçlar mahiyetine uygun olarak bazı farklılıkları da bünyesinde barındırır. Zira örgütlü suçlar ile ilgili soruşturma, belirli bir zaman soruşturmanın devamlılığını gerektiren bir süreci zorunlu kılar. Bundan dolayı çoğu kez suçüstü veya takip eden süreçlerde kolluk tarafından yakalama söz konusu olmaz. Uygulanması muhtemel güvenlik tedbirleri soruşturma sonrasında veya sona yaklaşıldığında talep edilir. Bundan dolayı hazırlanan ve toplanan tüm belge, bilgi ve deliller soruşturma aşamasında ön soruşturma hâkimine sunulur ve onun vereceği karara göre yakalama tedbiri gerçekleştirilir⁸¹.

Örgütlü suçlara ilişkin olarak yakalama kararı verdikten sonra kişi yakalanır ise, yakalanan kişi ve müdafii çağrılarak ön soruşturma hâkimi tarafından dinlenir ve kişinin yakalama halinin devam edip etmeyeceğine karar verir⁸².

Hâkimden yakalama kararı talep edilerek yakalanan kişinin ifadesini savcılık veya adli kolluk alamaz. Böyle durumlarda şüpheli ve müdafii ön soruşturma hâkimi huzuruna çıkartılır ve ilk ifadesi burada hâkim tara-

80 Çalışma Ziyareti Raporu

81 Çalışma Ziyareti Raporu

82 Çalışma Ziyareti Raporu

findan alınır. Hâkim soruşturma kapsamında bulunan delilleri şüpheliye belirterek ifadesini vermesini ister. Şüpheli yakalanmasını takip eden 5 gün içerisinde yazılı bir ön savunma hazırlayarak hâkime sunar ve sonrasında sözlü olarak avukatı eşliğinde ifadesini hâkime verir. Hâkim bu ifade doğrultusunda şüphelinin yakalanmasının kaldırılmasına veya tutuklanmasına karar verir⁸³.

Örgütlü Suçlarda Tutuklama

Yakalanan veya gözaltına alınan şüphelinin serbest bırakılmaması halinde savcının talebi doğrultusunda soruşturma hakimi tutuklanmasına karar verebilir. İtalyan Ceza Usul Kanunu'nun 303. maddesinde tutuklama için, atılı suçun cezasına göre, azami tutukluluk süreleri öngörülmüştür. Buna göre şüpheli soruşturma aşamasında, suçun cezasının üst sınırının 6 yıla kadar hapis cezasını gerektirmesi halinde en fazla 3 ay, 20 yıla kadar hapis cezası olması halinde 6 ay, müebbet hapis cezasını gerektirmesi durumunda ise 1 yıl tutuklu kalabilir. Soruşturma aşamasından sonra kovuşturma aşamasına geçilmesi halinde bu süreler 6 yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçlar açısından 6 ay, altı yıldan fazla hapis cezasından gerektiren suçlar ile ilgili ise 1 yıldır. Hüküm verildikten sonra 6 yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçlar açısından 6 ay, altı yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlar açısından ise 1 yıl sanık tutuklu bırakılabilir. Ancak her halükarda tutukluluk süresi 6 yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçlarda 2 yıl, altı yıldan fazla hapsi gerektiren suçlarda ise 4 yılı geçemez⁸⁴.

Örgütlü olarak işlenen suçlar açısından diğer suçlara nazaran tutukluluk şartları hafifletilmiştir. Normal suçlar açısından tutuklama tedbirinin uygulanabilmesi için bunun soruşturma açısından zorunlu olması, delillerin karartılması ve kaçma şüphesinin varlığı açısından somut tehlike olması yanında isnat edilen suçun iki yıldan fazla hapis cezasını gerektirmesi koşulları aranır. Tutuklamaya son çare olarak başvurulmalıdır. Mafya tipi suç örgütleri tarafından işlenen ve İtalyan Ceza Kanunu'nun 416 bis maddesinde belirtilen suç tiplerinin örgütlerin faaliyetlerini kolaylaştırmak için işlendiğine dair kuvvetli belirtilen olması halinde tutuklama tedbiri uygulanabilir⁸⁵.

B. İfade Alma

Örgütlü suçlarda avukat olmadan adli kolluk veya savcılık ifade alamaz. Avukatsız olarak alınan ifadelerin delil değeri yoktur. Savcı gerek

83 Çalışma Ziyareti Raporu

84 **Nur Centel:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama ve Yakalama, İstanbul 1992, s. 151; **Pradel:** s.35.

85 **Evik:** s. 108-109.

duyduğunda adli kolluk birimlerini ifade almak hususunda yetkilendirilir⁸⁶.

Yine tüm deliller toplandıktan sonra dosya ön soruşturma hâkimine sunularak ön bir duruşma yapılır ve soruşturmanın devam edip etmemesine karar verilir. Şüpheli mevcut ise o anda ifadesi alınır, eğer mevcutlu değil ise gıyabında karar verilebilir. Ön duruşma yapılarak soruşturmanın devamına karar verilmeyen durumlarda şüphelinin ifadesi alınamaz. Şüphelinin ilk ifadesini her zaman soruşturma hâkimi alır. Soruşturma hâkimi ifadesini alıp soruşturmanın devamına karar verdikten sonra savcı ifade alabilir. Ancak soruşturma hâkiminden önce ifade alınması mümkün değildir⁸⁷.

Gerek sanık/şüpheli ve gerekse diğer beyanı alınması gereken kişilerin sesli ve görüntülü iletişim imkânları kullanılarak ifade/savunma ve beyanlarının alınması olanaklıdır. Şartları olduğu takdirde ilgili makamlar bu yöntemle yargılamaya taraf veya yardımcı olan kişilerin bilgi, görgü ve savunmalarına başvurabileceklerdir⁸⁸.

2001 yılında 63 nolu yasa ile mafyayla mücadele konusunda adil yargılanmayı teminat altına alan ve yasal süreçleri gösteren bir kısım düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu yasada “sanık tanıklığı” ile ilgili yasal tanımlama yapılmıştır. Böyle bir düzenleme yapılmasının sebebi, önceki soruşturma ve kovuşturmalarda yer alan şüpheli ve sanıklar alınan savunmalarında çoğu kez karşı tarafı suçlayıcı beyanlarda bulunmalarına karşın, savcılar tarafından sorulan ve kendilerini zor duruma sokacak sorular karşısında susma hakkını kullanmakta ve devredilemez bir hak olan ‘kendini suçlayıcı/kendine zarar verici beyanda bulunmama hakkı’ni kullanmaktaydılar. Yeni yasal düzenlemelere göre, herhangi bir suçlu, savunmasında başka bir kişiyi suçlayıcı beyanlarda bulunduğu takdirde artık “kamu tanığı” olarak kabul edilip, buna göre muamele görmektedir⁸⁹.

C. İletişimin Tespiti (Telefon Dinlenmesi)

1. Önleme Dinlemesi

Örgütlü suçluluk ile mücadele açısından önemli olan husus suç işlendikten sonra, bunun etkilerini ortadan kaldırmak olmayıp, suçun işlenmesini ve bunu oluşturan zemini ortadan kaldırmak veya bunun ihtimalini en aza indirmektir. Suçlulukla mücadele açısından bu amaca ulaşmak için birçok yol ve yöntem mevcuttur. Ancak günümüzde iletişim olanak-

86 Çalışma Ziyareti Raporu

87 Çalışma Ziyareti Raporu

88 Van Daele: s. 13; Policy Brief; s.3;

89 Policy Brief; s.3;

larının sunduğu araçlar suç işlemeyi kolaylaştırmasına paralel olarak suç ile mücadelede önemli bir kaynaktır.

İtalyan hukuk sisteminde önleme dinlemesinin kapsamı genişletilmiştir. İçişleri Bakanı, onun yetkilendirilmesi ile Anti-mafya Araştırma Başkanlığı (DIA), merkez ve yerel polis teşkilatının sorumlu kişileri veya emniyet müdürünün talebi üzerine savcılık, örgütlü suçlarının işlenmesinin önüne geçmek için gerekli olan durumlarda önleme dinlemesi yapılmasına izin verebilir. Burada amaç, bu suçu işleme potansiyeli bulunan kişilerin yeniden suç işlemelerinin önüne geçmek ve onları kontrol etmektir. Bu çerçevede örgütlü suçlardan mahkûm olup cezaevinde bulunan kişilerin gerek kendi aralarında yaptıkları ve gerekse başkaları ile yaptıkları telefon görüşmeleri de dinlenmektedir. Önleme dinlemesinden elde edilen veriler, adli dinlemeden farklı olarak sadece soruşturmanın başlaması ve yürütülmesi için kullanılabilmesine karşın yargılama aşamasında kullanılamazlar⁹⁰.

2. Adli/Soruşturma Dinlemesi

a. Genel Olarak

Bu bölümde adli dinlemeler inceleme konusu yapılacaktır. Dolayısıyla telefon dinlemesinden kasıt, önleme dinlemesi olmayıp, adli dinlemelerdir. Adli dinlemenin nasıl ve ne şekilde olacağı İtalyan Ceza Usul Kanunu'nun (İCUC) 266 vd. maddelerinde düzenlenmiştir⁹¹.

Telefon dinlemesi kişilerin özel hayatlarına önemli bir müdahale olması nedeniyle çok hassas bir konudur. Bu nedenle bu tedbir kullanımı sırasında kişi hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması, hangi hal ve şartlarda, ne kadar süre ile uygulanacağını yasa ile düzenlenmesi gerekir. İtalyan ceza hukukunda telefon dinleme tedbiri bütün suçlar açısından uygulanan bir yöntem değildir. Bu tedbire yasada sayılan belirli suçlar açısından başvurulabilir. Yine bu yöntemin nasıl ve ne şekilde kullanılacağı ilgili yasal düzenlemelerde belirtilmiştir.

Yasal düzenlemede hangi suçlar açısından dinleme tedbirine başvurulacağı suçun türüne, cezanın miktarına veya şikâyete konu olayın niteliğine göre belirlenmiştir. Dinleme tedbirinin uygulanabilmesi için, kural olarak, zorunluluk bulunması aranır (İCUC, m.267/1). İletişimin dinlenmesi tedbirinin uygulanabileceği suçlar kanunda sayılmıştır. Buna göre

90 **Adem Sözüer:** "Türkiye' de ve Karşılaştırmalı Hukukta Telefon, Teleks, Faks ve Benzer Araçlarla Yapılan Özel Haberleşmenin Bir Ceza Yargılaması Önlemi Olarak Denetlenmesi", İHFM, C.LV, S.3, 1997, (Özel Haberleşme), s.106-108; **Mustafa Taşkın:** Adli ve İstihbarî Amaçlı İletişimin Denetlenmesi, Ankara, 2008, s.54;

91 **Sözüer:** Özel Haberleşme, s.107-108; **Evik:** s. 110; Kaymaz: s.488, dpn.1284.

ömür boyu hürriyeti bağlayıcı cezalar ile alt sınırı 5 yıldan fazla hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlar açısından kural olarak bu tedbire başvurulabilir. Sayılan suçlar yanında uyuşturucu madde, silah ve patlayıcı madde kaçakçılığı suçları ile hakaret veya tehdit suçlarında olduğu gibi telefonun suç işleme aracı olarak kullanıldığı suçlarda da, cezanın alt sınırına bakılmaksızın dinleme tedbirine başvurulabilir⁹².

İletişimin tespiti kararı savcılığın talebi üzerine hâkim tarafından verilebilir (İÇUK m.267/1). Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcı da bu kararı alabilir. Ancak bu halde 24 saat içerisinde soruşturma hâkimi durumdan haberdar edilir ve 48 saat içerisinde de savcının kararını onaylaması ya da ortadan kaldırması gerekir (İÇUK m.267/2). Savcının iletişimin tespiti kararının hâkim kararı ile kaldırılması halinde, o ana kadar elde edilen deliller, mutlak olarak değerlendirme dışıdır⁹³.

Dinleme kararı soruşturma hâkiminin kararı ile mümkündür. Dinleme kararını soruşturmayı yapan yer savcılık yanında bulunan soruşturma hâkimi verir⁹⁴.

Kural olarak telefon dinlenebilmesi için suçun işlendiğine dair kuvvetli suç şüphesi doğuran delillerin varlığı gerekir. Dolayısıyla suç şüphesi doğuran delil ile şüphelinin kimliği arasında bir bağ kurulması gerekir. Bununla birlikte dinleme kapsamında kalan normal suçlara nazaran organize/mafya tarafından işlenen suçlarda dinlenme daha kolaydır. Zira bu tür suçlulukla yapılan mücadeleyi kolaylaştırmak açısından 1991 yılında yapılan yasal değişiklik ile yeterli belirti bulunması ve dinleme yapılmasının soruşturmaların yürütülmesi noktasında gerekli olması halinde dinleme yapılması olanaklıdır⁹⁵. Mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde hırsızlık suçuna nazaran örgütlü/mafya işlenen suçlarda dinlenme daha kolaydır. Bu durum yasada açıkça belirtilmiştir. Böyle bir kolaylık getirilmesinin sebebi örgütlü suçlarla mücadele konusunun zafiyete uğramaması ve bu alanda delil elde edilmesindeki güçlüktür⁹⁶.

Şüpheli, üçüncü kişiler veya şikâyetçi ile şikâyetçinin yakınlarının telefonları dinlenebilir. Örgütlü suç şüphelilerinin sürekli olarak telefon hattı değiştirmeleri bir gerçek olduğundan, bu nedenle aile üyeleri üzerinden hem şüpheliye ilişkin delil elde etmek ve hem de kullandığı telefon numarasını tespit etmek amacıyla dinleme kararı verilebilir. Telefon dinlemesi son çare olarak başvurulabilecek bir yöntemdir. Dolayısıyla başkaca delil

92 **Sözür:** Özel Haberleşme, s.107; **Taşkın:** s.54; **Aytekın Geleri/ Hakan İleri:** Organize Suçlarla Mücadelede Gizli ve Örtülü Yaklaşımlar, Ankara, 2003, s.113-114.

93 **Sözür:** Özel Haberleşme, s.107; **Taşkın:** s.54.

94 Çalışma Ziyareti Raporu

95 **Evik:** s. 110; **Taşkın:** s.54; **Geleri/İleri:** s. 114.

96 Çalışma Ziyareti Raporu

elde etme imkânı bulunan hallerde bu yönteme başvurulamaz⁹⁷.

Örgüt suçu ile mücadele kapsamında cezaevinde bulunan mahkûmların görüşmeleri de kayıt altına alınabilir. Bunun içinde diğerlerinde olduğu gibi hâkim kararı gerekir. Zira mafya liderleri cezaevinde olsa dahi, örgütünü yönlendirmek ve faaliyetlerini devam ettirmek için girişimlerini devam ettirirler. Bu gerçeklik karşısında önemli örgüt üyeleri ve örgüt liderlerinin cezaevi şartlarında yaptıkları telefon görüşmeleri sürekli olarak kayıt altına alınıp değerlendirilmektedir⁹⁸.

Örgütlü suçlar ile mücadelede soruşturmaya yardımcı olabilecek tanık veya tanıklar bulmak zor olduğundan, şikâyetçi veya yakınları kendilerinden habersiz olarak dinlenebilir. Aksi durumda örgütlü suçlar ile mücadele zafiyete uğrayacaktır⁹⁹.

Şüphelilerin sadece telefon numaraları değil, kullandıkları telefon cihazlarının IMEI numaralarının tespiti mümkün ise, bu telefon makinelelerinin takibi ve dinlenmesi için de dinleme kaydı alınabilir.

İtalya'da 2012 yılında 140.000 civarı telefon dinlemesi yapılmıştır. Bunun maliyeti ise 219 milyon avro civarındadır. Zira yapılan telefon dinlemeleri karşılığında, hizmetlerinden yararlanan şirketlere belirli miktarda ödeme yapılmaktadır. Bu rakamlar gösteriyor ki telefon dinlemeleri örgütlü suçlar açısından önemli bir olanak olup maliyetli bir delil elde yöntemidir¹⁰⁰.

b. Örgütlü Suçlarla Mücadele Savcılığı Tarafından Yapılan Dinleme Faaliyetleri

İletişimin tespiti kararları doğrudan savcılıklar tarafından yerine getirilebileceği gibi, bu konuda adli kolluk da görevlendirilebilir (İÇUK m.267/5).

Dinleme işlemleri kural olarak Cumhuriyet savcılığınca temin edilen tesisat aracılığıyla gerçekleştirilir. İstisnai haller ile savcılık tesisatının yetersiz ve elverişsiz olması durumunda savcı, bu işlemlerin kamu hizmeti veya adli polise tahsis edilen araç ve gereç vasıtası ile da yapılmasına karar verebilir¹⁰¹.

Örgütlü suçlarla mücadele konusunda tüm dinlemeler Bölge Savcılıkları nezdinde faaliyet gösteren birimler tarafından yapılır. Bu bağlamda 26 adet Bölge Savcılıkları nezdinde dinleme yapan ve bunları kayda alıp

97 Çalışma Ziyareti Raporu

98 Çalışma Ziyareti Raporu

99 Çalışma Ziyareti Raporu

100 Çalışma Ziyareti Raporu

101 **Geleri/İleri:** s.114.

dökümlerini gerçekleştirilen birimler/görevliler bulunmaktadır. Her Bölge Savcılığı nezdinde genel polis, jandarma ve mali polisin ayrı ayrı dinleme büroları bulunmaktadır. Bu dinleme büroları Başsavcılık binasında ve örgütlü suçları soruşturmakla yetkili savcılarının gözetim, denetim ve emri altında çalışmaktadır¹⁰².

c. Şüphelinin Aynı Telefon Numarası Birden Fazla Savcılık Tarafından Dinlenmesi Mümkün Müdür?

Ulusal Başsavcılık nezdinde oluşturulan koordinasyon merkezi tarafından yürütülen işlemin kapasitesi çerçevesinde, bir şüphelinin aynı telefon numarasının birden fazla Bölge Savcılığı tarafından dinletilmesi mümkün değildir. Zira oluşturulan sistem hemen durumu algılayarak Ulusal Başsavcılığı bilgilendirilir. Ulusal Başsavcılık bu halde her iki Bölge Savcılığını durumdan haberdar edip, görüşlerini de alarak birisini soruşturmayı yürütmekle görevlendirir. Bu halde elinden soruşturma alınan Bölge Savcısı sahip olduğu bilgi ve belgeleri diğer yer Bölge Savcılığına gönderir¹⁰³.

d. Dinlemelerde Süre

Dinlemeler hâkim kararı ile yapılır. Uygulanan bu tedbirlerin belirli bir süresi vardır. Dinlemelerin süresiz olarak yapılması düşünülemez.

Dinleme kapsamında kalan ancak Bölge Savcılıklarının soruşturma yetkisine girmeyen suçlar açısından dinleme süresi 15 gün olup, bu süre 15'er günlük sürelerle uzatılabilir. Ancak her hâlükârda bu süre 1 yılı geçemez (İÇUK m.267/3). Örgütlü suçlarda dinleme süresi 40 gün olup, bu süre 40'ar günlük sürelerle soruşturma hâkimi tarafından dosya üzerinden inceleme yapılarak uzatılabilir. Bu süre toplamda 2 yılı geçemez¹⁰⁴.

e. Dinlemeden Elde Edilen Delillerin Değerlendirilmesi Ve Dinleme Dışı Elde Edilen Delilin Değeri

İtalyan hukuk sisteminde kural, bir suç soruşturması kapsamında yapılan iletişimin tespiti sonucunda elde edilen bulguların başka bir suç soruşturmasında kullanılmamasıdır. Ancak bu verilerin, başka bir suç açısından, failleri suçüstü yakalamaya imkân verecek olması durumunda kullanılabilir¹⁰⁵. Yani, iletişimin tespiti sırasında, iletişim tedbirine konu olamayacak suçlardan olsa dahi, başka bir suçun işlendiğinin ve faillerinin suçüstü yakalanmalarının olanaklı olduğuna dair bilgilere ulaşılması halinde, bu veriler değerlendirilmekte ve delil değeri

102 Çalışma Ziyareti Raporu

103 Çalışma Ziyareti Raporu

104 **Seydi Kaymaz:** Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Ankara 2009, s.320; **Evik:** s. 110-111; **Geleri/İleri:** s. 114.

105 **Sözür:** Özel Haberleşme, s.107; **Taşkın:** s.173.

bulunmaktadır¹⁰⁶.

Dinlemenin amacı dışında başka suçların işlendiğine dair delillerde elde edilmişse, yani tesadüfen elde edilen deliller var ise, bu halde elde edilen bu veriler kullanılarak başkaca bir suç soruşturması başlatılabilir.

f. Dinleme Kayıtlarının Saklanması Ve İmhası

Dinleme kayıtları ve buna dayanak teşkil eden tüm işlemler savcılık soruşturma dosyası içerisinde muhafaza edilir (İÇUK m.267/5). Dinleme yapılan kayıtlar delil değeri taşıyorsa bu halde gerek fiziki olarak ve gerekse deşifre edilmiş raporları tüm soruşturma ve kovuşturma aşamasında karar kesinleşinceye kadar muhafaza altında tutulur¹⁰⁷.

Savcılık yapılan dinleme sonrasında herhangi bir delil elde edemez ise, bu halde dosyanın arşive kaldırılmasına karar verilir. Bu karar soruşturma hâkiminin onayına bağlıdır. Hâkim savcının kararını değerlendirir ve onay verdiği taktirde elde edilen dinleme kayıtları imha edilerek soruşturma yürürlükten kaldırılır¹⁰⁸.

Kayıtlar yok edildikten sonra hakkında dinleme kararı yapılan şüpheliye, hakkında yürütülen soruşturma ile ilgili olarak bilgi verilmez. Yasa da aksine bir zorunluluk yoktur. Uygulamada, örgütlü suçların mahiyeti nedeniyle, böyle bir uygulama devam ettirilmektedir.

Yargılama aşaması sonrasında davaya bakan mahkeme nihai kararında iletişimin tespitine ilişkin kayıtların imha edilmesine veya edilmemesine de karar verecektir (İÇUK m.271/3).

g. Dinleme İçin Özel Soruşturma Usulüne Tabi Kişiler Bulunmakta Mıdır?

Soruşturma ile ilgili olarak bazı özel kamu görevlilerinin özel konumları vardır. Örneğin eğer siz başbakan veya meclis üyelerini dinleyecekseniz bu durumda Meclise haber vermek durumundasınız. Ancak bu düzenleme, dinlemeler doğrudan bu kişilerin telefonlarının dinlenmesi için geçerlidir. Eğer soruşturma zafiyete uğrayacak ise başka yöntemlerin keşfedilmesi gerekir. Mecliste çoğunluğu olan bir hükümetin başbakanını veya üyelerini dinleyerek Meclise haber verdiğinizde soruşturmanın deşifre olmaması düşünülemez. Bu bağlamda yürütülen bir soruşturma ile ilgili olarak İtalya eski Başbakanı Berlusconi dinlenmiştir. Ancak kendisi doğrudan değil kız arkadaşı üzerinden dinlenmiştir.

Memurların, hâkim veya savcılarının örgüt kapsamında veya dinleme

106 Çalışma Ziyareti Raporu

107 **Sözür:** Özel Haberleşme, s.107.

108 Çalışma Ziyareti Raporu

kapsamında kalan suçlarına ilişkin dinlemelerde özel olarak herhangi bir kurumdan izin alınmasına gerek yoktur. Ancak önemli makamda bulunan kişi ve kurumlara ilişkin yapılan dinlemelerde suç şüphesi ve bunun işlendiğini gösteren kuvvetli suç delilleri daha da dikkatli incelenmekte ve yaptıkları görevlerin sekteye uğramaması ve şayia oluşturulmaması için ön soruşturma hâkimleri hassasiyet göstermektedir¹⁰⁹.

h. Dinleme Yapılması ve Kayıtlarının Depolanması

Bölge Savcılıkları tarafından yapılan dinlemeler, ülke genelinde dinleme yapmakla yetkili merkezi bir organ tarafından gerçekleştirilmez. Bunun için İtalya'da Türkiye'den farklı bir uygulama yer almaktadır.

İtalya'da dinlemeler ve bunların kayda alınması 26 Bölge Savcılıklarının kendi binası içerisinde ve kontrolleri altında gerçekleştirilir. Her Bölge Savcılık binasında 3 ana adli kolluğun dinleme yapmasına olanak sağlayacak şekilde teknik alt yapı oluşturulmuştur. Yani genel polis, jandarma ile mali polisin dinleme yapmalarına olanak sağlayacak ofisleri Bölge Savcılıkları binasında oluşturulmuş, bu ofislerin teknik aksamı ve altyapısı hazırlanmıştır. Kayıtlar ve kayıtların dökümleri de yine buralarda gerçekleştirilmektedir¹¹⁰.

Bölge Savcılıkları hangi kolluk ile soruşturmalarını yürütüyorlar ise dinlemeye ilişkin olarak aldıkları hâkim kararı çerçevesinde dinleme yapmaları konusunda genel polis, jandarma veya mali polis ekiplerini yetkilendirmektedirler¹¹¹.

Bölge Savcılıklarının soruşturma yetkisine girmeyen soruşturmalara ilişkin telefon dinlemeleri ve bunların kayda alınması, Bölge Savcılıkları binasında faaliyet gösteren kolluk görevlileri tarafından değil, kendi teşkilatlanmaları doğrultusunda adli soruşturmaları yürütmekten sorumlu adli kolluk görevlileri tarafından gerçekleştirilir¹¹².

Dinlemeyi yapan adli kolluk görevlileri soruşturma aşamasında elde ettikleri görüşmelerinin tamamını savcılığa sunmak zorundadır. Yani adli kolluk dinleme kayıtları üzerinde bir eleme veya değerlendirme yapıp, kendi takdir ettikleri kayıtları savcılığa göndermekle yetinemezler. Yapılan dinlemelerde eğer bir delil elde edilememişse Türkiye'de olduğu gibi kişiye dinlendiğine ilişkin bir bildirim yapılmamaktadır¹¹³.

Müebbet hapis cezası almış organize suç örgütü liderleri örgütle bağ-

109 Çalışma Ziyareti Raporu

110 Çalışma Ziyareti Raporu

111 Çalışma Ziyareti Raporu

112 Çalışma Ziyareti Raporu

113 Çalışma Ziyareti Raporu

lantisini tesbit amacıyla sürekli dinlenmektedir¹¹⁴.

3 Tanıklık, Gizli Tanıklık ve İşbirlikçilik Sistemi

İtalyan ceza hukukuna göre soruşturma kapsamındaki olaya ilişkin olarak görgüye dayalı bilgisi olan kişilerin tanıklık yapması zorunludur. Soruşturmaya konu olay ile ilgili bilgisi bulunduğu halde tanıklık yapmaması veya tanıklık yapmakla birlikte doğrunun söylenmemesi suçtur¹¹⁵.

İtalyan yargı sisteminde, organize suçlarla mücadele bağlamında 1990'lı yıllarda getirilen anahtarlar düzenlemelerden birisi “adalet işbirlikçileri (muhbir)” olarak adlandırılabilir kurumdur. Yapılan yeni düzenlemelerle bu bağlamda olan kişilerin korunması, mafya tarafından işlenen suçların tanığı veya bu suçların mağdurları olarak yargısal süreçlerde yer almalarının ilke ve şartları ortaya konulmuştur. İşbirlikçiler (muhbirler) genellikle mafya tarafından işlenen faaliyetlere katılan kişilerdir ve yakalandıkları (çoğunlukla tutuklandıkları) zaman yargı birimleri (savcılık veya polis) ile işbirliği yapmaya karar verirler. Yasal düzenlemeye göre, bu halde bulunan kişilerin, yasaların kendilerine tanıdığı haklardan faydalanabilmeleri için, işbirlikçi olmayı kabul ettikleri tarihten itibaren altı ay içerisinde adli polis veya savcılık huzurunda tanıklıkta bulunmaları gerekir. İşbirlikçilik sisteminin önemli olumlu sonuçları olmakla birlikte, işbirlikçiler ve yakınları mafya örgütlerinin hedefi olmuşlardır¹¹⁶.

İtalyan yargı sisteminde uygulanan tanık koruma programı işbirlikçilere ve onların risk altında bulunan yakınlarına ikametlerini değiştirme ve koruma altında bulunan başka bir yere taşınma, yasal olarak öngörülen cezaların alternatif başkaca tedbirler ile değiştirilmesi, kimlik değiştirme, mali yardımlarda bulunma gibi olanaklar tanımaktadır¹¹⁷.

Gizli tanıklara ve işbirlikçilere yaptıkları işin tehlikesi ve önemi nedeniyle, güvenliklerini sağlamaya yönelik olarak bazı tedbirler alma olanağı tanınmıştır. Bu bağlamda bu kişilerin ve yakınlarının isimleri değiştirilebilir, ikametleri ve işleri değiştirilebilir. Gerekli durumlarda geçimlerini sağlamak üzere gelir bağlanır veya iş olanağı sağlanır. Yasal olarak geçerli bir tanıklık beyanından sonra ilgili savcılık gerekli belgeleri hazırlayarak koruma programı çerçevesinde işbirlikçi ve risk altında olan yakınları aç-

114 Çalışma Ziyareti Raporu

115 Çalışma Ziyareti Raporu

116 **Letizia Paoli**: “Crime, Italian Style”, *Daedalus*, C: 130, S:3, Italy: Resilient and Vulnerable, C II: Politics and Society (Summer, 2001), s.157-185 (<http://www.jstor.org/stable/20027711>), s.178; **Van Daele**: s. 13; **Policy Brief**; s.2.

117 **Letizia Paoli**: “Mafia and Organised Crime in Italy: The Unacknowledged Successes of Law Enforcement”, *West European Politics*, C: 30, S:4, Eylül, 2007, s.871 (https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/202749/1/Mafia+and+OC+in+Italy_Paoli_WEP_2007.pdf, E.T. 06.02.2015); **Policy Brief**; s.3.

sından gerekli tedbirlerin alınmasını temin eder¹¹⁸.

Sanık hakkında yapılan suçlamaların delillerinden birisi tanık veya işbirlikçi beyanı ise, bu kişilerin çapraz sorgularının mahkeme huzurunda yapılması olanağı tanınmalıdır. Sanık tarafından sorgulama olanağı tanınmayan tanık ve işbirlikçi beyanları hükme esas alınamaz. Tanık ve işbirlikçi sanık tarafından sorulan soruları cevaplamak zorunda olup susma hakkını kullanamazlar. Aksi durumda tanık ve işbirlikçi beyanları delil değeri taşımaz¹¹⁹.

Savcılık tarafından alınan tanık veya işbirlikçi beyanları mahkeme huzurunda doğrulanmadıkça delil değeri taşımazlar. Eğer tanık veya işbirlikçi savcılıkta verdiği beyanı mahkeme huzurunda değiştirirse bu halde savcılık aşamasında alınan beyanlara itibar edilmez¹²⁰.

Tüm tanıklar yüzleri gizlenmeksizin duruşma aşamasında dinlenir ve bunlara tarafların soru sorma olanağı tanınır. Zira tanıklar başka yöntemlerle korunur. Tanığa önce savcı sorularını sorar, sonra sanık ve müdafii sorularını yöneltir. Tanık her iki tarafın sorularına da cevap vermek zorundadır. Eğer tanık sanığın veya avukatının sorularına cevap vermez ise bu durumda beyanları mahkûmiyete esas teşkil etmez¹²¹.

Gizli tanık veya işbirlikçi sorulan sorulara cevap vermeyi yargılama aşamasında reddederse suç işlemiş olur ve kendisi hakkında dava açılır. Sonraki aşamalarda devlet tarafından sağlanan tüm olanaklar ve yardımlar kesilir.

Tanıkların dinlenmesi duruşma sırasında olabileceği gibi video konferans yöntemiyle de yapılabilir. Ancak önemli olan tanığa davanın tüm taraflarının soru sorma olanağının verilmesi ve bildiği bilgilerin dava taraflarınca sorgulanabilir olmasıdır¹²².

Örgütlü suçlarda dahi olsa gizli tanık uygulamasına İtalyan ceza sisteminde yer verilmemiştir. Gizli tanık veya işbirlikçilerin görüntüsünün veya sesinin değiştirilmesi yöntemi İtalya'da uygulanmamaktadır. Zira tanık veya işbirlikçinin ismi veya kimliği değiştirilmesine karşın yüzü dava aşamasında değiştirilmemektedir. Tanık veya işbirlikçinin kimliği

118 **Policy Brief**; s.2;Yapılan yasal değişikliklerden sonra 1995 yılında 1052, 1996 yılında 1214, 1997 yılında 1028, 1998 yılında 1041, 1999 yılında 1100, 2000 yılında 1110, 2001 yılında 1104, 2002 yılında 1098, 2003 yılında 1119, 2004 yılında 968 ve 2005 yılının ilk altı ayında 927 kişi işbirlikçi olmayı kabul ederek yargı birimlerine mafya eylemlerinin aydınlatılmasında yardımcı olmuştur (**Policy Brief**: s. 2; **Paoli**: s. 873).

119 Çalışma Ziyareti Raporu

120 Çalışma Ziyareti Raporu

121 Çalışma Ziyareti Raporu

122 Çalışma Ziyareti Raporu

ve görüntüsü davanın tarafları dışındaki kişilere karşı kapalıdır. Eğer çok büyük tehdit var ise bu halde tanığın veya işbirlikçinin beyanları duruşma aşamasında sırtı dönük olarak dinlenebilir. Kamuya açık yargılamalarda tanığın yüzü kesinlikle gizlenir. Bu yöntem örgütlü suçlulukla mücadelede önemli bir zafiyettir. Ancak mevcut düzenlemede sistem bu şekilde yürütülmektedir¹²³.

İtalyan sisteminde tanıkların ve işbirlikçilerin hem soruşturma hâkimi tarafından ve hem de kovuşturma hâkimi tarafından dinlenilmesi sistemdeki önemli zafiyetlerden biridir. Zira bu süreç içerisinde tanıkların ve işbirlikçilerin kimliği ortaya çıkabilmekte, baskılara maruz kaldıklarından dolayı beyanda bulunmaktan çekinmekte veya hayatları tehlike altına girmektedir. Aynı kişilerin birçok aşamada tekrar tekrar dinlenilmesi doğasında bir ok sakınca barındırmaktadır. 100 sanığı bulunan bir yargılamada savcılık tanığının bu kişilerin tamamının önüne çıkması çok önemli sakıncaları da beraberinde getirmektedir¹²⁴.

Avukatı olmadan alınan şüpheli ifadeleri yargılama aşamasında delil olarak kullanılamaz.

Adli birimlerle işbirliği yapan kişilerin korunmasına ilişkin olarak özel düzenlemeler bulunmaktadır. Bu kişilerin gerektiğinde kimliklerinin gizli tutulması ve vücut bütünlüklerinin korunması veya başkaca güvenliklerinin teminine yönelik tedbirler alınabilir. Bu veya buna benzer şekilde örgütlü suçlar ile ilgili olarak tanıklık yapan kişilerin varlığı halinde, tanıkların sürekli olarak benzer olaylara ilişkin olarak, soruşturma ve yargılama birimleri önünde tanıklık yaparak kendilerinin ve yakınlarının can ve mal güvenliklerini tehlikeye atmalarının önüne geçmek amacıyla, aynı olaylar ile ilgili olarak sürekli tanıklık yapmalarının önüne geçilmiş ve alınan bir beyanın diğer birimler nezdinde de geçerli olmalarına olanak tanınmıştır¹²⁵.

Savcılık aşamasında alınan tüm tanık beyanları, yargılama aşamasında yenilenmek zorundadır. Veleve ki şüpheli müdafii huzurunda savcılık aşamasında tanık dinlenilmiş olsa bile alınan tanıklık beyanı yargılama aşamasında doğrulanmadıkça veya tekrarlanmadıkça önem arz etmez. Eğer savcılık aşamasındaki beyanları ile mahkemedeki beyanları arasında fark var ise tanığın mahkeme aşamasındaki beyanları esas alınır. Bunun tek istisnası tanığın veya işbirlikçinin hayati tehlikesi varsa veya rüşvet almışsa ve buna ilişkin olarak önemli bir delil var ise bu halde mahkeme savcılık

123 Çalışma Ziyareti Raporu

124 Çalışma Ziyareti Raporu

125 Evik. s. 107.

aşamasında alınan beyanlara itibar edebilir¹²⁶.

4. Ortam Dinlemesi

Telefon dinlemesinin yanında soruşturma aşamasında örgütlü suçlar açısından ortam dinlemesi yapılması mümkündür. Bu halde şüphelinin evine veya arabasına dinleme cihazı yerleştirilerek dinlenmeleri ve suça ilişkin delil elde edilebilmesi olanaklıdır. Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin tüm usul esasları telefon dinlemesi ile aynıdır. Ancak ev ve ortam dinlemesi için elde çok kuvvetli delil bulunması gerekir. Bu nedenle telefon dinlemesine göre daha sıkı şartlar aranmaktadır¹²⁷.

Ortam dinlemesi izleme son çare olarak başvurulabilecek bir yöntemdir. Dolayısıyla başkaca delil elde etme imkânı bulunan hallerde bu yöneme başvurulamaz.

5. Teknik İzleme ve Takip

Soruşturma aşamasında örgütlü suçlar bağlamında adli kolluk görevlileri tarafından kamera ve benzeri araçlarla şüphelilerin takip edilmesi ve eylemlerinin kayıt altına alınması olanaklıdır. Teknik araçlarla izleme sadece kamuya açık alanlarda yapılabilir. Bunun için ön soruşturma hâkiminden izin alınması gerekir¹²⁸.

Adli kolluk görevlileri kamu alanlarında bulunan ve kayıt yapan kamera kayıtlarını incelemek için savcılık veya hâkimden onay almak zorunda değildir. Yine buna benzer şekilde GPS takibi ve araba ile takip konusunda da adli kolluk görevlilerinin izin alması gerekmez¹²⁹.

Teknik araçlarla izleme için kuvvetli suç şüphesi gerekmez. İletişimin dinlenmesinde ve kaydedilmesinde kuvvetli suç şüphesi gerekirken, teknik araçlarla izleme için bu derecede bir şüpheye ve delile ihtiyaç yoktur¹³⁰.

Gerek iletişimin dinlenmesi ve gerekse teknik araçlarla izleme son çare olarak başvurulabilecek bir yöntemdir. Dolayısıyla başkaca delil elde etme imkânı bulunan hallerde bu yöneme başvurulamaz.

6. Gizli Soruşturmacı Kullanımı

İtalyan ceza mevzuatında, bir kamu görevlisinin gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebileceği hususunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Gasp ve yağma ile bu amaçla adam kaldırma, silah ve uyuşturucu

126 Çalışma Ziyareti Raporu

127 Çalışma Ziyareti Raporu

128 Çalışma Ziyareti Raporu

129 Çalışma Ziyareti Raporu

130 Çalışma Ziyareti Raporu

madde kaçakçılığı, kara paranın aklanması gibi suçlar nedeniyle önceden hâkimden izin alınmak şartıyla gizli soruşturmacı görevlendirilmektedir. Buna dayanak olarak ise İtalyan CMUK m. 266/2 de yer alan kişinin huzurunda gizli dinleme yapılabileceğine ilişkin hüküm gösterilmektedir¹³¹.

Sadece kamu görevlileri yani adli kolluk memurları gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir. Bunun dışındaki kişilerin görevlendirilmesi mümkün değildir. Çok nadir kullanılan bir yöntemdir. Görevlendirilecek gizli soruşturmacının suç işlemesi veya kışkırtıcı ajanlık yapması olanaklı değildir¹³².

IX. Soruşturma Aşamasında Hâkimlik ve Kovuşturma Safhası

A. Soruşturma Hâkimliği ve Soruşturma

İtalya yargı sisteminde asıl yargılamayı yapan mahkeme ve hakimi ile soruşturma aşamasında talep edilen hususlarla ilgili karar veren hâkim farklıdır. Soruşturma aşamasında savcılığın gerek duyduğunda tüm hâkim kararlarını veren bir soruşturma hâkimliği vardır. Yürütülen soruşturma süreçleri, soruşturma hâkiminin gözetim ve denetiminde yürütülür¹³³.

Soruşturma hâkiminin görevi, savcılık işlemlerini gözetlemek, hakkında soruşturma yürütülen kişilerin haklarını teminat altına almak, hakkına soruşturma başlatılan kişiler hakkında talep edilen güvenlik tedbirlerine (tutuklama veya ev hapsi gibi) karar vermek, soruşturmaya taraf olan kişilerin talebi olduğu takdirde ön duruşma aşamasında sesli ve görüntülü kayıt yapılıp yapılmayacağını kararlaştırmak, soruşturmanın durdurulması veya bitirilmesi konusunda kendisine yapılan talepleri değerlendirmektedir¹³⁴.

Yürütülen soruşturmalarda savcılık sürecin motoru gibidir. Savcı tanıkları dinler, arama yaptırır, telefon dinlettirebilir. Sonrasında topladığı tüm delilleri soruşturma hâkimine gönderir. Hâkim kendisine sunulan tüm dosyayı inceleyerek, toplayan delilleri denetlemektir. Soruşturma aşamasında dosya tamamen savcıya aittir. Taleplerini yazılı olarak soruşturma hâkiminden ister ve onun kararına göre süreci devam ettirir.

Soruşturmayı yürüten savcı, soruşturma sürecinde topladığı deliller

131 Erdem: s. 95; Geleri/İleri: s. 184.

132 Çalışma Ziyareti Raporu

133 David C./Fabri: s.2; *The Criminal Justice System In Italy*, s. 1 (http://impli.sitlec.unibo.it/pdf%5CImPLI_FactSheetItaly_EN.pdf, E. T. 06.02.2015); Jean Pradel: (Çev. Sulhi Dönmezer), *Çağdaş Sistemlerde Karşılaştırmalı Ceza Usulü*, İSİSC Kollukyumlarının Sentez Raporu, İstanbul, 2000, s.17; Pradel: s.39.

134 David C./Fabri: s.2; *The Criminal Justice System In Italy*, s. 1-2.

çerçevesinde, şüphelinin üzerine atılı suçu işlediğine dair yeterli delil olmadığına veya suçlamada bulunmaya yetecek ağırlıkta ve önemde kanıt bulunmadığına ya da soruşturmaya konu eylemin suç oluşturmadığına karar verir ise soruşturma hâkiminden davayı kapatmasını talep eder. Soruşturma hâkimi savcının talebini yerinde görebilir veya savcıya soruşturmayı derinleştirerek başkaca inceleme ve araştırma yapmasını emredebilir. Soruşturma hâkiminin talebi doğrultusunda yeniden inceleme yapan savcı, elde ettiği yeni veriler ışığında, önceki kararı doğrultusunda soruşturmanın bitirilmesini talep ederse, bu halde soruşturma hâkimi dava açılmasını emredemez, savcının talebi doğrultusunda karar vermek zorundadır. Davanın kapanması kararına karşı, mağdur/müştekinin itiraz etme hakkı vardır¹³⁵.

Soruşturma hâkimi soruşturma aşamasında gerekli görülen tedbir vb. kararları verebileceği gibi, soruşturma sonrasında dava açılıp açılmayaacağına da karar verir. Yani soruşturma hâkiminin denetiminden sonra soruşturma bitirilir ve kovuşturma aşamasına geçilir. Soruşturma hâkimi yeterli görmez ise savcılığa yeni delil elde etme talimatı verebilir. Aksi takdirde ise soruşturmanın bitirilerek kovuşturma aşamasının başlamasını isteyebilir¹³⁶. Dosyayı inceleyen soruşturma hâkimi suçun türü ve iddianın özeti ve mahiyeti, sanığın geçmişi, tanıkları ve içeriği olmayan delil listesini dosya olarak kovuşturma hâkimine sunmakta davayı açmaktadır.

B. Örgütlü Suçlarda Yargılama

Örgütlü suçlara ilişkin olarak soruşturmanın ve delillerin gizliliğini ve güvenliğini tehlikeye sokmayacak bir sistem belirlenmiştir. Bu bağlamda savcılık tarafından soruşturmanın bitirildiğinin ve kovuşturma aşamasına geçilmesinin talep edilmesi halinde soruşturma hâkimi kendisine sunulan ve delilleri inceler. Eğer soruşturmanın bitirilmemesi ve bazı noktalarda araştırma yapılmasını ister ise, bu konuların tamamlanması için dosya tekrar Bölge Savcılığına gönderir. Buna karşın soruşturma aşamasının tamamlandığı ve kovuşturma aşamasının başlayabileceği kanaatinde ise soruşturmanın bitirilerek kovuşturma aşamasının başlamasına karar verir. Ancak dosyanın tamamını ve delillerin tümünü yargılamayı yapacak mahkemeye göndermez. Yargılamayı yapacak mahkeme heyetine yönelik olarak özet bir dosya hazırlayan ön soruşturma hâkimi, dosyanın tamamını kovuşturma aşamasına kadar muhafaza etmesi için tekrar Bölge Savcılığına gönderir¹³⁷.

Ön soruşturma hâkimi tarafından yargılamaya yapacak mahkemeye

135 David C./Fabri: s.2; The Criminal Justice System In Italy, s. 2; Pradel: s.39.

136 Pradel: s.39.

137 Çalışma Ziyareti Raporu

hitaben hazırlayacağı özet dosyanın bazı hususları içermesi gerekir. Ön soruşturma hâkimi tarafından hazırlanacak dosya içerisinde şu hususlar yer alır¹³⁸:

- Suça ilişkin açıklamalar,
- Şüphelinin kimliği,
- Şüphelinin suç geçmişi hakkındaki veriler,
- Şüpheliye yöneltilen suçlamalar,

Yargılamayı yapacak mahkeme hâkimleri soruşturma dosyasında yer alan delillere yargılamaya başlamadan belirli bir süre önce vakıf olabilirler. Bu süre öncesinde kovuşturmayı yapacak hâkim/hâkimler dosyanın ayrıntısını göremez¹³⁹.

Mahkeme yargılaması başladıktan sonra savcılık makamı ve soruşturma hâkimi tarafından bilinen ve denetlenen deliller dosya içerisine girmeye başlar ve mahkeme önünde taraflarca tartışılmaya açılır. Savunma ve mahkeme çoğu kez delilleri aynı anda öğrenir ve değerlendirmesini yapar¹⁴⁰.

Yargılama aşamasında iddia makamı yer alır ve delillerini sunarak savunmasını yapar ve delillerin tartışılması aşamasında sanığın lehine ve aleyhine olan delilleri sunarak yargılamanın amacına uygun şekilde sonuçlanmasını sağlar. Soruşturmayı yapan savcı ile duruşmaya katılan savcı aynı kişi olmalıdır. Genel suçlar açısından böyle bir zorunluluk yoktur. Ancak örgütlü suçlar açısından bu bir zorunluluktur¹⁴¹.

Savcılık ile kovuşturma yapacak mahkeme arasında ön soruşturma hâkimliği önemli bir kurumdur. Ön soruşturma hâkimliği dosyanın gizliliği ile delillerin güvenilirliği ile şüphelinin haklarını güvence altına alan önemli bir ara makamdır.

İtalyan ceza hukuku sisteminde örgütlü suçlara ilişkin özel bir düzenleme getirilmesinin temeli örgütlü suçların tabiatıdır. Zira örgütlü suçlarda bazen 100 şüpheli ve bir o kadar da suç vardır. Bunların tamamının kovuşturma hâkimi tarafından incelenmesi ve kafasında değerlendirilmesi çok zaman alır. Bu nedenle soruşturma sürecini yürüten hâkim ile kovuşturmayı yapacak hâkim ve mahkeme birbirinden ayrılmıştır.

Kovuşturma hâkiminin delillere yargılama aşamasında vakıf olmasının temelinde tarafsızlığını teminat alma endişesi yatmaktadır.

138 Çalışma Ziyareti Raporu

139 Çalışma Ziyareti Raporu

140 Çalışma Ziyareti Raporu

141 Çalışma Ziyareti Raporu

Savcılık aşamasında itham sistemi benimsenmiştir. Kovuşturmayı yapan hâkime suçlamalar ve deliller savcı tarafından sözlü olarak aktarılır. Kovuşturma hâkimleri gerek savcuyu, gerek savcı tarafından sunulan delilleri, tanıkları, adli kolluk memurlarını, bilirkişileri, işbirlikçileri doğrudan dinlemek zorundadır. Bu dinlemeyi yapacak hâkim kovuşturma konusunda karar verecek hâkimdir. Savunma da yine savunmalarını yargılama aşamasında savcı tarafından ileri sürülen delillere göre savunmasını yapar¹⁴².

Eğer yargılama aşamasında hâkim hayatını kaybederse veya yargılama devam etmezse bu durumda yeniden atanan hâkimin yine tüm delilleri yeniden dinlemesi ve kendisine sunulması gerekir. Delillerin tamamını dinlemeyen veya huzurunda tartışılmayan delillere dayanarak örgütlü suçlarda karar verilemez. Genel suçlarda böyle özel bir durum yoktur. Ancak örgütlü suçlarda böyle bir zorunluluk vardır. Yani genel suçlarda hâkim değişse de yargılamaya kaldığı yerden devam edilir. Buna çekişmeli yargı ilkesi denilir ve bu ilke yargılama aşamasında örgütlü suçlar açısından sıkı sıkıya uygulanır¹⁴³.

Hâkim yargılama aşamasında, savcılık ve adli kolluk görevlileri hariçinde, ihtiyaç duyduğunda teknik yardımlardan faydalanır. Yani bir tür uzmanlık ve bilirkişilik niteliğine sahip kişilerden yararlanır. Örneğin soruşturma aşamasında dinlenen ve tutanak altına alınan telefon kayıtları mahkeme tarafından atanan bilirkişi ve uzman tarafından denetlenerek hâkime rapor halinde sunulur. Böylece soruşturma aşamasında tutulan tutanak ve yapılan dinleme kayıtları yeniden teyit edilmiş olur. Telefon görüşmelerinde çoğu kez örgüt üyeleri şifreli konuşmalar yaparlar. Atanan bilirkişiler şifreli konuşmalar konusunda da adli kolluk ve savcılık tarafından yapılan tespitlerin doğruluğu ve tutarlılığı konusunda da değerlendirmeler yaparlar¹⁴⁴.

Telefon kayıtları incelenirken çoğu zaman dinlenen bazı kişilerin kimlikleri tespit edilemeyebilir. Bu çerçevede olan kişilere belirli rumuzlar verilir. Eğer rumuz verilen kişilerin kimlikleri tespit edilirse bu durumda durumdan ön soruşturma hâkimi bilgilendirilir ve buna yönelik yeni bir karar alınır. Bu husus yargılama aşamasında delillerin tartışıldığı aşamada da ortaya konulur¹⁴⁵.

142 Çalışma Ziyareti Raporu

143 Çalışma Ziyareti Raporu

144 Çalışma Ziyareti Raporu

145 Çalışma Ziyareti Raporu

C. Örgüt Suçları Yargılamakla Görevli Özel Yetkili Mahkeme

İtalya da örgütlü suçlarla mücadele konusunda yetkili savcılık birimleri olmasına karşın, buna paralel bir mahkeme yapılanması yoktur. Bir yerde bulunan tüm mahkemeler örgütlü suçlara ilişkin yargılama yapabilirler. Ancak bu suçlar tek hâkimli değil, heyet halinde çalışan 3 hâkimli nitelikli suçlara bakan mahkemeler tarafından bakılır. Örgütlü suçlara bakan mahkemeler başkaca suçlara ilişkin yargılama da yapabilirler¹⁴⁶.

Örgütlü suçlarla ilgili olarak belirli bir mahkeme değil, Bölge Savcılıkları yanında bulunan mahkemeler ile birlikte başkaca yer mahkemeleri tarafından da yargılama yapılabilir. Yargılamayı yapacak mahkeme örgütün merkezinin bulunduğu yerdekiler olabileceği gibi, örgütün faaliyetleri kapsamında suç işlenen diğer yer mahkemelerinden biri de olabilir. Bu hususta soruşturmayı yürüten savcının taktir yetkisi vardır¹⁴⁷.

Yargılamayı yapacak yer mahkemesine Bölge Savcılığı davayı gönderdiğinde, yargılamayı yapacak yer mahkemesine kendisi giderek soruşturmasında yer alan iddiaları bu mahkeme nezdinde savunacaktır¹⁴⁸.

SONUÇ

İtalya, organize suçluluk bağlamında yaşadığı acı tecrübeler ışığında yaşadığı ekonomik, siyasi ve sosyal sorunlar/sonuçlar ile mücadele etmek amacıyla 1990 lı yılların hemen öncesinde ve sonrasında çok önemli yasal düzenlemeler yaparak, bu alanda örnek bir sistem kurmuştur. Kısa sürede kurgulanan sistemin olumlu sonuçları alınarak mafyaya karşı önemli başarılar elde edilmiştir. Bu başarının temelinde kurgulanan adli ve idari organizasyon ve sistem kadar kamuoyunun ve politikacıların destek vermeleri yatmaktadır. Bu sayededir ki kamuoyunda “temiz eller operasyonu” olarak bilinen geniş kapsamlı adli soruşturma başlatılmış ve sonucunda çok önemli kazanımlar ve başarılar elde edilmiştir.

İtalyan devletinin adli ve idari kurum ve kuruluşları ile organize suçlulukla yaptıkları mücadele çerçevesinde birçok mafya lideri yapılan yargılamalar sonucunda çok önemli cezalara çarptırılmışlardır. Birçok ünlü organize suç/mafya lideri, resmi görevliler ve askerler hapis cezaları sonrasında cezaevine konulmuş ve bu kişilerin malvarlıklarına el konulmuş veya bunlar müsadere edilmiştir. Yürütülen bu çalışmalar sonrasında toplumun organize suçluluğa/mafyaya karşı beklentisinde ve yaklaşımında olumlu yönde değişiklikler meydana gelmiştir. Mafya üyeliği uzun zamandır bir saygınlık/itibar vesilesi/kaynağı değildir. Zira bu tür eylem-

146 David C./Fabri: s.2.

147 Çalışma Ziyareti Raporu

148 Çalışma Ziyareti Raporu

ler artık yaptırımsız kalmamaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak suç örgütleri/mafya yapılanmaları artık eylemlerini gizli yürütmeyi tercih etmektedirler. Organize suçlulukla yürütülen mücadelenin etkinliğini gösteren en önemli göstergelerden birisi de, cezaları nedeniyle hapiste bulunan ve bu nedenle toplumdaki ve kişilerden izole edilen mafya patronları, savcılığa başvurarak işbirliği talebinde bulunup cezalarının hafifletilmesini talep etmeleridir¹⁴⁹.

Organize suçlulukla mücadele açısından oluşturulan adli ve idari yönden çeşitli yetkilere sahip merkezi kurumların önemi büyüktür. Bu sayede daha etkin ve organize çalışmalar yürütülebilmiştir. Benimsenen bu merkezi yaklaşım, Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya gibi ülkeler tarafından da geçerlidir¹⁵⁰.

İtalya'nın 1990'lı yılların başlarında organize suçlulukla verdiği mücadele, 1994 ve sonrasında, daha önceden bulunduğu politik ve halk desteğini kaybetmeye başlamıştır. Bunun en önemli nedeni Berlusconi hükümetleri zamanında (1994-1995, 2001-2006, ve 2008-2011 yıllarını kapsayan 3 hükümet kurmuş ve 9 yıl Başbakanlık görevinde bulunmuştur) örgütlü suçlulukla mücadele konusunda aktif adımlar atılmaması, önceden yapılan yasal düzenlemeleri destekleyecek ve kurumsallaştıracak çalışmalar yapılmaması, hakim ve savcılarını destekleyen, adliyenin teknik ve insan altyapı ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik girişimlerde bulunulmaması eleştiri konusu olmuştur¹⁵¹. Bundan dolayı, daha önceden elde edilen başarılar kurumsallaşarak sistematik hale getirilememiş ve bazı kazanımlar inkıta uğramıştır.

Organize suçlulukla mücadelede İtalyan tecrübesi incelendiğinde, adli kolluk teşkilatının kurgulanışının katkısı gözardı edilemez. Anayasa ile teminat altına alınan ve yargı birimlerine karşı sorumlu olarak ve onların denetim ve gözetimi altında faaliyet gösteren bir adli kolluk teşkilatının varlığı ile bunun sağladığı güvence ve teminatlar, mafya ile mücadelede etkinliği arttırmıştır.

Türkiye ile İtalya arasında gerek insani özellikler ve gerekse devlet sisteminin kurgulanışı ile süreç içerisinde örgütlü suçluluk çerçevesinde yaşadığı olumsuz tecrübeler gözönüne alındığında birçok ortak nokta olduğu görülebilir. Bu nedenle İtalyan tecrübesinin, bizim açımızdan yol gösterici olduğunu söylemek zor olmayacaktır. Buradan yola çıkarak her iki ülke

149 Policy Brief; s. 6.

150 Erdem: s. 215.

151 Paoli: s. 873; Berlusconi'nin iktisadi ve politik kariyerine ilişkin bilgiler ile hakkında yürütülen soruşturmalar ve ne şekilde sonuçlandıklarına ilişkin açıklamalar için bkz. http://en.wikipedia.org/wiki/Silvio_Berlusconi#1994_electoral_victory, E.T. 12.02.2015).

mevzuatları karşılaştırıldığında, Türkiye açısından, etkin bir organize suçlulukla mücadele sisteminin kurgulanması noktasında bazı önerilerde bulunulabilir.

Organize suçlulukla mücadele bağlamında merkezi veri depolama birimlerinin oluşturularak bunların analiz edilerek çıkarımlarda bulunulmasının önemi tartışmasızdır. Terör ve uyuşturucu konusunda bu alanda belirli seviyede güvenilir bilgilere sahip olunduğu söylenebilir, ancak idari ve ekonomik alan ile başkaca sahalarda kapsamlı ve doğru istatistiki verilerin olduğunu söylemek olanaklı değildir. Bu nedenle merkezi bir elektronik veri bankası oluşturulmalı, gerçek ve tüzel kişilerin haklarını güvence altına alan, şeffaf ve denetlenebilir bir sistem çerçevesinde buraya çeşitli kaynaklardan veri akışı sağlanmalıdır.

Adli ve idari birimler nezdinde uzmanlaşmış birimlerin oluşturulması, bunlar üzerinde koordinasyon yetkisine haiz merkezi çatı kurumların meydana getirilmesi gerekir. Bu kurumlar aracılığıyla kısa, orta ve uzun vadeli mücadele stratejisi belirlenmeli ve etkin şekilde hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

Organize suçlulukla mücadele bağlamında toplumun her kesimini, kısa, orta ve uzun vadeli planlamalar ışığında, bilgilendirecek, onları aydınlatacak ve bilinçlendirecek programlamalar yapılarak resmi ve sivil kişi ve kurumlar vasıtasıyla hayata geçirilmelidir.

Organize suçluluğun temel amacının ekonomik kazanç elde etmek olduğu düşünüldüğünde, bu konuda gerekli yasal değişiklikler yapılarak, elde edilen kazanç el konulmasına ve bunların müsadere edilmesine ya da mülkiyetlerinin devlete veya kamu yararına faaliyet gösteren resmi ve sivil toplum kurumlarına geçirilmesine olanak sağlayacak etkin adli ve idari yöntemler hayata geçirilmelidir.

KAYNAKLAR

Antimafia: The Italian Experience in Fighting Organised Crime, Center For The Study of Democracy, Policy Brief No. 31, October 2011, Sofia, (<http://www.isn.ethz.ch/Digital-library/Publications/Detail/?lng=en&id=135580> E.T. 31.01.2015) (Policy Brief)

Bozlak, Ayhan: “Çıkar Amaçlı Organize Suçlarla Mücadeleye İlişkin Temel Hukuki Düzenlemeler Ve Başlıca İlkeler” Polis Bilimleri Dergisi, Cilt: 11, S:3, 2009.

Centel, Nur: Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama ve Yakalama, İstanbul 1992.

Ceylan, Ümit: Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu, Ankara-2003.

Cindoruk, Hüsamettin: “Hukuk Bunalımı”, Yeni Türkiye, Temmuz-Ağustos 1996, Y:2, S:10.

Çalışma Ziyareti Raporu (Hazırlayan Hasan Dursun): Türk Ceza Adalet Sisteminin Etkinliğinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında 17-20 Şubat 2014 tarihleri arasında Napoli/İtalya’ya, yolsuzluk ve örgütlü suçlarla mücadele konularında İtalyan Ceza Sisteminin incelenmesine ilişkin olarak gerçekleştirilen çalışma ziyareti sonrasında hazırlanan ve Proje Sekreteryası ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Sekreterliği’ne sunulan Rapor.

Erdem, Mustafa Ruhan: Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede Gizli Soruşturma Tedbirleri, Ankara, 2001.

Europol Public Information: “Threat Assessment Italian Organised Crime”, Lahey, Hollanda, Haziran 2013 (http://www.google.com.tr/url?q=https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/italian_organised_crime_threat_assessment_0.pdf&sa=U&ei=idvMVM67BIP-UPy-TgSg&ved=0CEEQFjAI&usg=AFQjCNFWzLoA2c9b2qjkRb-Pfs16N2LN-Ng, E.T., 31.01.2015).

Evik, Vesile Sonay: “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.19, S: 2, İstanbul, 2013. (Evik: Makale).

Evik, Vesile Sonay: Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul, 2004.

Geleri, AYTEKİN: “Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi: İtalyan-Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma”, Organize Suçlarla Mücadele ve Polis, Seçkin Yayınları, Ankara-2003.

Geleri, Aytekin/İleri, Hakan: Organize Suçlarla Mücadelede Gizli ve Örtülü Yaklaşımlar, Ankara, 2003.

Gökpinar, Mahmut: “Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Örgütlü Suç”, TBB Dergisi, S: 60, 2005.

Gropp, Walter: “Giriş (Organize Suçluluk)”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12-16 Ocak 2000, Ankara, C:2.

Hafizoğulları, Zeki /Kurşun, Günel: “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, TBB Dergisi, S:71, 2007

Hess, Henner: Mafia and Mafiosi: Origin, Power and Myth, London, 1998.

İtalya Adalet Bakanlığı internet sayfası Örgütlü Suçlarla Mücadele Ulusal Başsavcılığı hakkında bilgi notu (http://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_2_10_1.wp, E.T. 31.05.2015).

Jamieson, Alison: The Antimafia: Italy’s Fight Against Organized Crime, MacMillan, 2000

Kavlak, Cihan: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Ocak 2013.

Kaymaz, Seydi: Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Ankara 2009.

Kazan, Turgut: “Çete, Örgüt, Gizli İttifak, Toplu Suç Kavramları, Mukayeseli Hukuk ve Türkiye’deki Durum”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12-16 Ocak 2000, Ankara, C: 2.

Koçasakal, Ümit: “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, İstanbul, 2002.

Köroğlu, Hasan: “Örgütlü Suçluluk Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak, Ankara, 2001.

Lea, John: Crime and Modernity: Continuities in Left Realist Criminology, London, 2002.

Lyman, Michael D. /Potter, Gary W.: Organised Crime, 1997.

Öncü, Mehmet: Adli Kolluk, İzmir 1997 (yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Özek, Çetin: “Organize Suç”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul 1998.

Öztürk, Bahri /Erdem, Mustafa Ruhan: Uygulamalı Ceza Muhakemesi

Hukuku, Ankara, 2007.

Palazzo, Francesco: (Çev. Ümit Kocasakal), "Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı, İstanbul Barosu Dergisi, C:70, S: 10-12, 1996.

Paoli, Letizia: "Crime, Italian Style", Daedalus, C: 130, S:3, Italy: Resilient and Vulnerable, C II: Politics and Society (Summer, 2001), (s.157-185) (<http://www.jstor.org/stable/20027711>).(Crime)

Paoli, Letizia: "Mafia and Organised Crime in Italy: The Unacknowledged Successes of Law Enforcement", West European Politics, C: 30, S:4, Eylül, 2007, (s. 854 – 880) (https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/202749/1/Mafia+and+OC+in+Italy_Paoli_WEP_2007.pdf, E.T. 06.02.2015) (Mafia).

Pradel, Jean: (Çev. Sulhi Dönmezer), Çağdaş Sistemlerde Karşılaştırmalı Ceza Usulü, İSİSC Kollukyumlarının Sentez Raporu, İstanbul, 2000.

Santino, Umberto: Law Enforcement in Italy And Europe Against Mafia And Organized Crime (<http://www.freemasonrywatch.org/mafia.html>, E.T. 06.02.2015).

Scotti, Benjamin: "Rico vs. 416-bis: A Comparison of U.S. and Italian Anti-Organized Crime Legislation", Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review, 12.01.2002 (<http://digitalcommons.lmu.edu/ilr/vol25/iss1/5> E.T.16.02.2015).

Shelley, Louise I: "Mafia and the Italian State: The Historical Roots of the Current Crisis", Sociological Forum, C: 9, S: 4, Special Issue: Multiculturalism and Diversity, 1994, s.661-772.(<http://www.jstor.org/stable/685007>).

Sözüer, Adem: "Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele ile İlgili Gelişmeler", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 9, Y: 1995, S: 1-3. (Organize Suçluluk).

Sözüer, Adem: "Türkiye' de ve Karşılaştırmalı Hukukta Telefon, Teleks, Faks ve Benzer Araçlarla Yapılan Özel Haberleşmenin Bir Ceza Yargılaması Önlemi Olarak Denetlenmesi", İHFM, C.LV, S.3, 1997, s.66-110. (Özel Haberleşme)

Steelman, David C. /Fabri, Marco: "Can an Italian Court Use the American Approach to Delay Reduction?", The Justice System Journal, Cilt: 29, S: 1, 2008, (s. 1-23).

Şahin, Cumhur: Ceza Muhakemesinde İspat (Delillerin Doğrudan

Doğruyalığı İlkesi), Ankara 2001.

Taşkın, Mustafa: Adli ve İstihbarî Amaçlı İletişimin Denetlenmesi, Ankara, 2008 (İletişimin Denetlenmesi).

Taşkın, Mustafa: Türk Hukukunda Mafya ve Karaparayla Mücadele, Ankara 2004 (Karaparayla Mücadele).

The Criminal Justice System In Italy, (http://impli.sitlec.unibo.it/pdf%5CImPLI_FactSheetItaly_EN.pdf, E. T. 06.02.2015);

Türk Demokrasi Vakfı, Demokrasi ve İnsan Hakları Serisi, Terörizm ve Organize Suçlar, Demokrasi Ve İnsan Haklarının Gelişim Sürecine Etkileri, Ankara 1999.

Van Daele, Stijn: "Fighting Organised Crime in Italy and Russia", Masters Degree in European Criminology and Criminal Justice Systems in Faculty of Law of Universiteit Gent (Belgium), 2005, (http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/223/325/RUG01-001223325_2012_0001_AC.pdf, E.T. 06.02.2015).

http://www1.interno.gov.it/dip_ps/dia/index.html (Antimafya Araştırma Başkanlığı- Direzione Investigativa Antimafia-DIA- Resmi internet sayfası).

http://tr.wikipedia.org/wiki/Aldo_Moro, E.T. 05.02.2015).